

SOUKROMÁ VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ ZNOJMO s.r.o.

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Pohledávky z pohledu zásady opatrnosti (účetní pojetí a daňové dopady)

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Romana NEUMANNOVÁ**

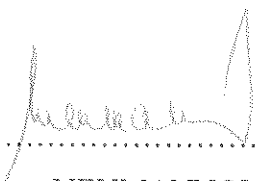
Vedoucí bakalářské práce: **Doc. Ing. Hana BŘEZINOVÁ, CSc.**

Znojmo, 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma „Pohledávky z pohledu zásady opatrnosti (účetní pojetí a daňové dopady)“ jsem vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označila a uvedla v seznamu použitých zdrojů.

V Praze dne 24. dubna 2012

.....
Romana NEUMANNOVÁ

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Doc. Ing. Haně Březinové, CSc. za věnovaný čas, odbornou pomoc, cenné rady a připomínky při vedení mé bakalářské práce.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor	Romana NEUMANNOVÁ
Bakalářský studijní program	Ekonomika a management
Obor	Účetnictví a finanční řízení podniku
Název	Pohledávky z pohledu zásady opatrnosti (účetní pojetí a daňové dopady)
Název (v angličtině)	Receivables from the point of view of conservative accounting (accounting approach and tax impacts)

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Cílem bakalářské práce je získání celkové orientace v problematice pohledávek z účetního a daňového pohledu. Vymezení pojmů, zobrazení pohledávek v účetnictví, posouzení vztahu pohledávek a daně z příjmů. Tvorba opravných položek k pohledávkám a odpis pohledávek (účetní a daňové pojetí). Zjistit a zhodnotit výsledek hospodaření se zohledněním zásady opatrnosti, tj. uplatnění opravných položek a odpisů a zohlednit dopad na základ daně z příjmů.

Postup práce:

1. Prostudování odborné literatury k získání teoretických poznatků pro vypracování bakalářské práce.
2. Vymezení pojmů a charakteristika pohledávek z pohledu zásady opatrnosti. Tvorba opravných položek a odpis pohledávek v účetnictví a daních.
3. Provedení výzkumu dané problematiky ve vybrané obchodní společnosti.
4. Praktická aplikace všech získaných poznatků a dopad na výpočet daně z příjmu v dané účetní jednotce.
5. Vyhodnocení realizace zásady opatrnosti ve vybrané obchodní společnosti.

Metody: analýza, syntéza

Rozsah práce: 40 - 55

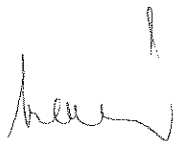
Seznam odborné literatury:

1. BŘEZINOVÁ, H., MUNZAR, V., *Účetnictví 1. - 3. přepracované a rozšířené vydání*. Vydává Institut Svazu účetních, a.s., 495s. ISBN 978-80-86716-45-9
2. DRBOHLAV, J., POHL, T., *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu, 3., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, 244s. ISBN 978-80-7357-599-1
3. PILÁTOVÁ, J., RICHTER, J., *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi*. Nakladatelství ANAG, 2011, 119s. ISBN 978-80-7263-678-5
4. TPA HORWATH NOTIA AUDIT, *Podvojně účetnictví 2010*, 224s. ISBN 978-80-247-3197-1
5. ŠTOHL, P., *Daně 2010 výklad a praktické příklady*. Vydala Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo s.r.o., 2010, 147s. ISBN 978-80-87314-01-2

Datum zadání bakalářské práce: duben 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2012

L.S.

Romana NEUMANNOVÁ
autor

Doc. Ing. Hana BŘEZINOVÁ, CSc.
vedoucí bakalářské práce

Prof. PhDr. Kamil FUCHS, CSc.
rektor SVŠE Znojmo

Abstrakt

Teoretická část práce je zaměřena na problematiku pohledávek z pohledu zásady opatrnosti. Vymezuje základní pojmy, charakterizuje pohledávky z účetního hlediska formou účtování, evidence, členění, inventarizace a vymáhání. Z daňového hlediska formou tvorby opravných položek a odpisů k pohledávkám.

Praktická část práce podává obraz ohledně řízení pohledávek z obchodních vztahů ve vybrané společnosti. Poskytuje přehled o jejich vývoji v daném období. Zabývá se tvorbou opravných položek ve společnosti, odpisem rizikových pohledávek a jejich dopad na daň z příjmů společnosti. V každé kapitole praktické části jsou navržena doporučení, jak se vypořádat s pohledávkami po splatnosti, aby nebyla výrazně ovlivněna finanční stabilita společnosti ve stále náročnějším podnikatelském prostředí.

Klíčová slova: pohledávky z obchodních vztahů, princip opatrnosti, opravná položka, odpis, daň z příjmů.

Abstract

The theoretical part of this thesis is focused on receivables from the point of view of conservative accounting. It defines the basic terms, describes the receivables for accounting purposes in the form of accounting, administration, classification, inventory and collecting. This thesis also describes the theory of adjustments and depreciations of accounts receivables for tax purposes.

The practical part provides a view of the management of trade receivables in the selected company. It provides an overview of their development during the specified period. It deals with the creation of adjustments in the company, depreciation of risk receivables and their tax impact. Each chapter of practical recommendations is designed to deal with over due receivables, so as not significantly affect financial stability in an increasingly challenging business environment.

Keywords: receivables, the point of view of conservative accounting, adjustment, depreciation, income tax.

OBSAH

1	ÚVOD.....	7
2	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	9
3	TEORETICKÁ ČÁST	10
3.1	Pohledávky v účetním pojetí	10
3.1.1	Vznik a zánik pohledávek.....	10
3.1.2	Členění pohledávek	11
3.1.3	Oceňování pohledávek.....	11
3.1.4	Účtování o pohledávkách	12
3.1.5	Evidenze pohledávek v cizí měně.....	15
3.1.6	Inventarizace pohledávek	16
3.1.7	Princip opatrnosti.....	16
3.1.8	Zajištění pohledávek.....	17
3.1.9	Způsob vymáhání pohledávek	19
3.2	Opravné položky k pohledávkám	20
3.2.1	Podstata opravné položky	20
3.2.2	Tvorba opravné položky	21
3.2.3	Snížení opravné položky.....	21
3.2.4	Zrušení opravné položky	21
3.2.5	Zákonné opravné položky.....	22
3.2.6	Ostatní opravné položky	26
3.3	Odpis pohledávek	26
3.3.1	Daňový odpis pohledávek.....	27
3.3.2	Účetní odpis pohledávek.....	29
3.4	Pohledávky a daň z příjmů	29
4	PRAKTICKÁ ČÁST	31
4.1	Základní údaje o společnosti	31
4.1.1	Charakteristika společnosti.....	31
4.1.2	Pohledávky ve společnosti.....	32
4.1.3	Vznik a evidence pohledávek	33
4.1.4	Odběratelé.....	34

4.1.5	Zajištění pohledávek u společnosti.....	34
4.1.6	Vymáhání pohledávek ve společnosti	35
4.1.7	Pohledávky ve splatnosti, pohledávky po splatnosti	36
4.2	Opravné položky ve společnosti.....	40
4.2.1	Tvorba opravné položky ve společnosti	40
4.2.2	Podíl opravných položek k pohledávkám.....	42
4.2.3	Příklad opravné položky dle zákona o rezervách k dani z příjmů.....	43
4.2.4	Tvorba účetní opravné položky ve společnosti	45
4.3	Odpis pohledávek ve společnosti.....	47
4.3.1	Daňový a nedaňový odpis pohledávky	47
4.3.2	Vliv na daň z příjmů u společnosti	50
4.3.3	Příklad odpisu pohledávky daňově i nedaňově účinný.....	51
5	ZÁVĚR.....	55
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57

1 ÚVOD

Růst pohledávek u společností je v důsledku krize stále větší. Výši pohledávek je třeba v této době věnovat zvýšenou pozornost. V posledních letech se mnoho společností snaží zvýšit své příjmy. Uzavírají obchody, aniž by věnovaly zvýšenou opatrnost zjištěním si důležitých informací o odběratelích, či smluvně ošetřily splnění pohledávek v době splatnosti dostupnými zajišťovacími prostředky, což vede ke snadnějšímu vymáhání, a zároveň eliminují rizika vzniku pohledávek po splatnosti. Mezi tyto instrumenty patří např. záloha, smluvní pokuta, zástavní právo, ručení atd., upraveny občanským a obchodním zákoníkem.

Prostředky vázané v pohledávkách vedou ke zhoršení likvidity. Dostatek hotovosti tvoří nezbytný základ pro úspěšné podnikání. Pokud společnost není schopna dlouhodobě generovat dostatečnou hotovost, nemůže pak včas plnit své závazky, což může vyústit k horším dodavatelsko-odběratelským vztahům, zhoršením budoucích platebních, či cenových podmínek. V krajních případech může tento stav vyústit k ukončení podnikatelské činnosti společnosti.

Zvyšujícím se stavem pohledávek se zvyšují výnosy, které zvyšují výsledek hospodaření, jenž však není doprovázen peněžním plněním. Aby nedocházelo ke zkreslování výsledku hospodaření, měla by účetní jednotka, dle zásady opatrnosti, provádět veškerá zákonná i účetní opatření, čímž je tvorba opravných položek. Takto vykazované položky v účetních výkazech zvýší jejich věrohodnost a zabraňují neoprávněnému rozdělení výsledku hospodaření.

Náplní teoretické části je vymezení pojmů jako je vznik, zánik, členění, účtování, ocenění, inventarizace a zajištění pohledávek. Samostatná kapitola je věnována tvorbě opravných položek k pohledávkám. Tvorbu zákonné opravné položky upravuje zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, který specifikuje, ke kterým pohledávkám lze tvořit opravnou položku, v jaké výši a v jakém časovém sledu od uplynutí lhůty splatnosti na základě výše hodnoty pohledávky. Tvorba, snížení či zrušení zákonné opravné položky, je daňově účinným nákladem a výsledek hospodaření zůstává ohledně těchto položek nezměněn pro účely daní z příjmů. Tvorba účetní opravné položky se řídí Českým účetním standardem a účetní jednotka si ve své vnitřní směrnici stanoví výši opravné položky

pojící se na dobu uplynulé po splatnosti. Mohou být však ovlivněny skutečností, jako je ekonomický stav dlužníka, nebo stav soudního řízení. Tvorba, snížení či zrušení účetní opravné položky, není daňově účinným nákladem a výsledek hospodaření musí být o tyto položky upraven pro účely daní z příjmů.

Další samostatná kapitola je věnována odpisu pohledávky. Nedodrží-li dlužník platební podmínky a z pohledávky po splatnosti se stane pohledávka nedobytná, může se rozhodnout účetní jednotka k odpisu. Jelikož takovou pohledávku má zařazenou ve výnosech a z tohoto výnosu má povinnost odvést daň, přičemž plnění od dlužníka neobdržel, umožňuje zákon o daních z příjmů odpis pohledávky. Aby byl odpis daňově účinný, musí splňovat podmínky, jenž jsou v zákoně přesně vymezeny. Z účetního pohledu, účetní jednotka vyhodnotí situaci o celkové možnosti na vymáhání pohledávky, náklady s tím spojené a účetně pohledávku odepíše. Účetní odpis však nebude z daňového hlediska účinný.

Praktická část se věnuje evidenci, členění a účtování pohledávek z obchodních vztahů ve vybrané společnosti. Hodnotí celkové řízení pohledávek, zobrazuje vývoj v předchozím období, zmiňuje tvorbu opravných položek, odpis pohledávek a jejich dopad na daň z příjmů. Jsou zde navrženy případné postupy jak zefektivnit vymáhání pohledávek. Poukazuje na odlišnosti v účtování ve vybrané společnosti na základě zjištěných poznatků z teoretické části bakalářské práce, jejich vliv na výsledek hospodaření a daňový základ pro zjištění daně z příjmů právnických osob.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem bakalářské práce je získání celkové orientace v problematice pohledávek z účetního a daňového pohledu. Vymezení pojmů, zobrazení pohledávek v účetnictví, posouzení vztahu pohledávek a daně z příjmů. Specifikovat tvorbu opravných položek k pohledávkám, odpis pohledávek v účetním a daňovém pojetí. Zjistit a zhodnotit výsledek hospodaření se zohledněním zásady opatrnosti, tj. uplatnění opravných položek, odpisů a zohlednit dopad na základ daně z příjmů. Posoudit aspekty, jež účetní jednotka nevyužila, zaměřit se na plné využití tvorby opravných položek, odpisu pohledávek a navrhnout případná zlepšení.

V teoretické části jsem použila poznatky získané prostudováním odborné literatury zabývající se problematikou pohledávek z právního, účetního a daňového pohledu, které jsem vhodným způsobem interpretovala. Zabývám se analýzou důležitých pojmů, charakterizují pojem pohledávka, definuji pohledávku z pohledu zásady opatrnosti, včetně tvorby opravných položek a odpisu pohledávek v účetnictví a daních.

Praktická část je zaměřena na evidenci, členění, účtování pohledávek ve vybrané společnosti a jejich zachycení v rozvaze. Poskytuje přehled vývoje pohledávek v předchozím období. Metodou komparace je vyhodnocena realizace zásady opatrnosti ve vybrané společnosti s možností plného využití opravných položek a odpisu k pohledávkám. Zjišťuje efektivnost vymáhání pohledávek po splatnosti a jejich zajištění ve vybrané společnosti včetně návrhu na zlepšení. Je řešena problematika opravných položek, odpisu pohledávek a jejich dopad na základ daně.

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 Pohledávky v účetním pojetí

Pojem pohledávka z právního hlediska lze charakterizovat jako právo, které vzniká jednomu účastníku vůči druhému účastníku. Na jedné straně tedy stojí věřitel a na straně druhé dlužník. Věřitel má právo vymáhat v době splatnosti pohledávku, dlužník má povinnost toto plnění uskutečnit. Z účetního pohledu představují pohledávky majetkovou složku společnosti, která vznikla v minulosti z uskutečněných účetních případů, a peníze z nich připlynou v budoucnosti.¹

Základní právní předpisy, které upravují závazkové právní vztahy:

- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění

Účetní a daňovou problematiku pohledávek upravují tyto zákonné normy:

- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění
- Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, v platném znění

3.1.1 Vznik a zánik pohledávek

Ke vzniku pohledávky dochází na základě právních úkonů – zejména smluv, jakož i ze způsobených škod, prodlení (úrok z prodlení), porušení smluvních podmínek (smluvní pokuta), tak i protiprávních úkonů – bezdůvodné obohacení. Nabytím účinnosti smlouvy tj., splněním dodávky nebo poskytnutím služby, vzniká pohledávka za odběratelem splatná v určité výši a do určitého termínu vymezeném ve smlouvě. Den uskutečnění takového účetního případu by měla mít každá účetní jednotka vymezen ve své vnitřní směrnici. Tímto dnem může být den vystavení či obdržení daňového dokladu nebo den uskutečnění zdanitelného plnění (vyznačené na daňovém dokladu). Tyto dny se mohou, ale nemusí lišit.

¹ ŘEHÁK, Jiří; KRŮSTEK, Lukáš. Pohledávky po novelách ekonomických zákonů. *Poradce* [online]. 2001, č. 11-12 [cit. 22. 5. 2001]. Dostupné na : <http://www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=18079>.

K zániku pohledávky dochází:

- včasnou a úplnou úhradou,
- započtením (kompenzací) vzájemných pohledávek,
- pravomocným odstoupením věřitele nebo dlužníka od smlouvy,
- dohodou o zrušení závazku dlužníka,
- dohodou o nahrazení závazku závazkem novým,
- zánikem dlužníka bez jeho právního nástupce,
- zánikem věřitele bez jeho právního nástupce,
- splynutím osoby, která je věřitelem s osobou, která je dlužníkem.

Jestliže pohledávka vzniká smlouvou, tak při zániku smlouvy taková pohledávka zaniká. K odstoupení od smlouvy dochází pouze v případech stanovených ve smlouvě nebo v případech stanovených zákonem, podle něhož smlouva vznikla (§ 344 Obchodního zákoníku).

3.1.2 Členění pohledávek

Základním kritériem členění pohledávek je doba splatnosti.

Rozlišujeme:

- krátkodobé – doba splatnosti je rovna nebo kratší 1 roku
- dlouhodobé – doba splatnosti je delší než 1 rok

Další možné členění pohledávek:

- vlastní – vzniká na základě vztahu dvou subjektů, věřitele a dlužníka zejména, dodáním zboží, poskytnutím služby...
- cizí – vzniká z pohledávky vlastní v důsledku změny věřitele (prodej, vklad, dědění či darování pohledávky).²

3.1.3 Oceňování pohledávek

Způsob oceňování pohledávek je upraven v § 24 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Účetní jednotka oceňuje pohledávky:

- k okamžiku uskutečnění případu způsoby podle § 25,

² BRYCHTA, Ivan. Daňové a účetní souvislosti pohledávek a závazků. *Mzdová praxe* [online]. 2009, č. 11 [cit. 13. 11. 2009]. Dostupné na : <<http://www.mzdovapraxe.cz/archiv/dokument/doc-d7788v10419-danove-a-ucetni-souvislosti-pohledavek-a-zavazku>>.

- ke konci rozvahového dne nebo jiného okamžiku, k němuž se sestavuje účetní závěrka.

Při vzniku se pohledávky oceňují jmenovitou hodnotou. Jmenovitá hodnota pohledávky je částka za prodané zboží či službu včetně patřičné výše sazby DPH, pokud jde o plátce daně. Pohledávky nabyté za úplatu nebo vkladem se oceňují pořizovací cenou. Součástí pořizovací ceny je cena pořízení a dále náklady s pořízením související. Pohledávky nabyté bezúplatně (darování či dědění) se oceňují reprodukční pořizovací cenou. Touto cenou se rozumí cena, za kterou by byla pohledávka pořízena v době, kdy se o pořízení účtuje. Další možností je ocenění pohledávek reálnou hodnotou, takto jsou oceňovány pohledávky určené k obchodování.

3.1.4 Účtování o pohledávkách

O pohledávkách se účtuje v účetové třídě 3 – zúčtovací vztahy, dle platné směrné účetové osnovy pro podnikatele. Účetová třída 3 nerozlišuje pohledávky krátkodobé, s dobou splatnosti do jednoho roku, ani dlouhodobé, s dobou splatnosti delší než jeden rok. Pro zajištění odděleného sledování pohledávek je nutné, v rámci účetové třídy 3, rozlišení vhodným analytickým členěním.

Účetové skupiny a účty účetové třídy 3:

31 – Pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé)

- 311 – Odběratelé
- 313 – Pohledávky za eskontované cenné papíry
- 314 – Poskytnuté provozní zálohy
- 315 – Ostatní pohledávky

33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi

- 335 – Pohledávky za zaměstnanci

35 – Pohledávky za společníky, za účastníky sdružení a za členy družstva

- 351 – Pohledávky k ovládaným a řízeným osobám, k osobám pod podstatným vlivem
- 352 – Pohledávky k ovládajícím a řídicím osobám, osobám uplatňujícím podstatný vliv
- 353 – Pohledávky za upsaný základní kapitál
- 354 – Pohledávky za společníky při úhradě ztráty

355 – Ostatní pohledávky za společníky

358 – Pohledávky k účastníkům sdružení

37 – Jiné pohledávky a závazky

371 – Pohledávky z prodeje podniku

373 – Pohledávky a závazky z pevných termínových operací

374 – Pohledávky z pronájmu

375 – Pohledávky z emitovaných dluhopisů

378 – Jiné pohledávky

Pohledávky v účtové skupině 31

Účet 311 – Odběratelé

Pohledávky za odběrateli jsou základním druhem pohledávky ve smyslu příslušných ustanovení smlouvy v oblasti obchodních vztahů. Jedná se o vyúčtování dodávky výrobků, zboží či služeb vůči odběrateli.

Účet 313 – Pohledávky za eskontované cenné papíry

Majitel směnky postoupí směnku k eskontu bance. Eskontem směnky se rozumí koupě nebo prodej směnky přede dnem její splatnosti

Účet 314 – Poskytnuté provozní zálohy

Evidujeme poskytnuté zálohy dodavatelům před splněním smlouvy ze strany dodavatele (zálohy na zboží, služby). Po splnění smlouvy, tj. dodávky, zálohu z účtu 314 přeúčtujeme na účet 321 na základě faktury.

Účet 315 – Ostatní pohledávky

Na účtu ostatní pohledávky evidujeme ostatní pohledávky z obchodních vztahů, např. reklamace vůči dodavatelům nebo nárok na záruční paušál při převzetí závazků za záruční opravy.³

Pohledávky v účtové skupině 33

Účet 335 – Pohledávky za zaměstnanci

Účtují se zde různé pohledávky za zaměstnanci, např. poskytnuté zálohy na cestovní výdaje nebo zálohy poskytnuté zaměstnancům k vyúčtování (drobné výdaje).

³ MACHOVÁ, Helena. Pohledávky a závazky. *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále*, 2010, roč. 9, č. 10, s. 63-66., str. 63

Pohledávky v účtové skupině 35

Účet 351 - Pohledávky k ovládaným a řízeným osobám, k osobám pod podstatným vlivem

Účet 352 - Pohledávky k ovládajícím a řídicím osobám, osobám uplatňujícím podstatný vliv

Na těchto účtech se zachycují pohledávky k podnikům ve skupině majetkově propojených. Účtují se převážně krátkodobé půjčky a úvěry za ovládanými nebo ovládajícími a za ovládajícími a ovládanými osobami.

Účet 353 – Pohledávky za upsaný základní kapitál

Na tomto účtu se vykazuje pohledávka za upsaný základní kapitál. Jde o pohledávku, která vznikla za upisovatelí, společníky, akcionáři nebo členy družstva. Účet představuje upsané nesplacené akcie a podíly.

Účet 354 – Pohledávky za společníky při úhradě ztráty

Účtuje se zde ztráta předepsaná společníkům k úhradě, krátkodobé pohledávky vůči společníkům ve veřejné obchodní společnosti nebo za komplementáře v komanditní společnosti.

Účet 355 – Ostatní pohledávky za společníky

Tento účet lze využít k evidenci pohledávek za společníky z titulu krátkodobých půjček a úvěrů a dále úroků z prodlení při opožděném splacení peněžitého vkladu.

Účet 358 – Pohledávky k účastníkům sdružení

Jedná se o pohledávky za účastníky ve sdružení, které není právnickou osobou. Účastníci sdružení se dle smlouvy dělí o náklady a výnosy.

Pohledávky v účtové skupině 37

Účet 371 – Pohledávky z prodeje podniku

Prodávající účtuje o pohledávce z prodeje podniku nebo jeho části na tento účet.

Účet 373 – Pohledávky a závazky z pevných termínových operací

Účet zachycuje změny reálné hodnoty finančních derivátů.

Účet 374 – Pohledávky z pronájmu

Pronajímatel účtuje o pohledávce z pronájmu podniku nebo provozovny jako samostatný celek.

Účet 375 – Pohledávky z emitovaných dluhopisů

Účtujeme pohledávky z prodeje emitovaných dluhopisů.

Účet 378 – Jiné pohledávky

Na tento účet se účtují ostatní pohledávky jako pohledávky za náhradu škody či manka za odpovědnou osobu, nebo náhrada škody pojišťovny.

Pohledávky se dále nacházejí v účtové skupině 05 – Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek, v účtové skupině 06 – Dlouhodobý finanční majetek a v účtové skupině 15 – Poskytnuté zálohy na zásoby.

Své místo v účetnictví mají mezi pohledávkami i dohadné účty aktivní - účet č. 388. Jsou zde zachyceny položky, které vznikly na základě skutečnosti, došlo ke splnění dodávky nebo služby, vztahující se k účetnímu období, ale zatím nepotvrzené dokladem, nevyfakturované. Takovouto pohledávku nelze zaúčtovat běžným způsobem. Tato hodnota se stanovuje na základě odborného odhadu, který vychází např. ze smlouvy nebo dodacího listu. Jako příklad je možné uvést pohledávku za pojišťovnou v důsledku pojistné události, pokud ještě nebylo poskytnuto plnění. V dalším období, po přijetí skutečné částky, se dohadná položka zruší.

3.1.5 Evidence pohledávek v cizí měně

Dle § 4 odst. 12, zákona o účetnictví, jsou účetní jednotky povinny vést účetnictví v peněžních jednotkách české měny. Vystavuje-li účetní jednotka faktury v cizí měně, má účetní jednotka povinnost použít současně i cizí měnu. Pro přepočtení pohledávek v cizí měně, si účetní jednotka ve svém vnitřním předpise stanoví, jaký kurs bude používat:

- denní kurs devizového trhu vyhlášený Českou národní bankou,
- pevný kurs, který si stanoví účetní jednotka vnitřním předpisem na základě kursu devizového trhu, vyhlášeného Českou národní bankou.

Okamžikem ocenění pohledávky v cizí měně je okamžik uskutečnění účetního případu. Tímto dnem může být den vystavení účetního dokladu u dodavatele a den přijetí účetního dokladu u odběratele.

Účetní jednotce, která eviduje pohledávky v cizí měně přepočtené na českou měnu, vzniká při vypořádání takovéto pohledávky kursový rozdíl v důsledku změny směnného kursu, který nastal mezi dnem uskutečnění účetního případu a dnem vypořádání pohledávky. Kursové rozdíly se účtují jako finanční náklad, účet 563 – Kursové ztráty nebo finanční výnos, účet 663 – Kursové zisky. Při uzavírání účetních knih k rozvahovému dni nebo k jinému okamžiku, ke kterému se účetní závěrka sestavuje, se pohledávky vzniklé v cizí

měně přepočítávají kursem České národní banky platným v tento den. Kursovým rozdílem je rozdíl mezi původním oceněním a oceněním podle aktuálního kursu České národní banky. Vzniklá kursová ztráta je daňově uznatelným nákladem, kursový zisk je zdanitelným výnosem.⁴

3.1.6 Inventarizace pohledávek

Inventarizace je jedním z kontrolních prvků účetnictví. § 8 odst. 4, zákona o účetnictví stanoví, kdy je účetnictví průkazné. Účetnictví účetní jednotky je průkazné, jestliže všechny účetní záznamy tohoto účetnictví jsou průkazné (§ 33a) a účetní jednotka provedla inventarizaci.⁵

Cíl inventarizace:

- zjistit skutečný stav inventarizovaných položek,
- porovnat skutečně zjištěný stav se stavem v účetnictví,
- vyčíslit rozdíly,
- zohlednit zjištěné rozdíly v účetnictví,
- posoudit, zda jsou dány důvody pro účtování o opravných položkách.

U pohledávek se provádí dokladová inventura – zaslání konfirmačního dopisu odběrateli k odsouhlasení výše pohledávky. Při ní se kontroluje stav dokladů s položkami celkově tvořící kontrolovaný zůstatek. Výsledek inventury se zapisuje do inventurních soupisů, kde se porovná zjištěný skutečný stav se stavem v účetnictví a vyčíslí se případný rozdíl. Zjištěný inventarizační rozdíl se zaúčtuje do účetního období, ve kterém se inventarizace provádí. Inventarizace se provádí k rozvahovému dni, nebo k jinému dni, ke kterému se účetní závěrka sestavuje.

3.1.7 Princip opatrnosti

Zásada opatrnosti je jednou z nejdůležitějších účetních zásad. Podstatou je zobrazovat pouze takové zisky, kterých účetní jednotka dosáhla, avšak na druhou stranu zohledňovat možná rizika nebo ztráty, vztahující se k majetku a závazkům, o kterých účetní jednotka ví. Zjistí-li

⁴ JANDA, Karel. Zahraniční měny v účetnictví. *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále*, 2011, roč. 12, č. 5, s. 50-57., str. 57

⁵ KOVALÍKOVÁ, Hana. *Zákon o účetnictví, jednoduchý průvodce v každodenní praxi*. Praha : Nakladatelství ANAG, 2010. 158s. ISBN 978-80-7263-590-0., str. 34

účetní jednotka při inventarizaci, že tržní cena majetku je dočasně nižší než ocenění v účetnictví, účetní jednotka přechodně sníží tuto hodnotu o zjištěný rozdíl pomocí opravné položky. Opravné položky u aktiv sníží výši výsledku hospodaření, avšak takto vykazované položky v účetních výkazech, dle zásady opatrnosti, zvýší jejich věrohodnost.⁶ V důsledku vytvořené opravné položky zabrání neoprávněnému rozdělení výsledku hospodaření.

3.1.8 Zajištění pohledávek

Pomocí zajišťovacích prostředků může věřitel eliminovat pravděpodobná rizika vzniku pohledávek po splatnosti, tudíž si těmito prostředky zajistit splnění pohledávek v době splatnosti nebo jejich snadnější vymáhání.

Zajišťovací prostředky:

- Smlouva
- Záloha
- Uznání závazku
- Smluvní pokuta
- Ručení
- Bankovní záruka
- Směnky
- Zástavní právo
- Faktoring a Forfaiting

Smlouva

Vhodnou úpravou smlouvy si věřitel zajistí snazší vymahatelnost pohledávky v případě, kdy dlužník neplatí. Důležité je zvolit si odpovídající zajištění závazku se specifikací přímo ve smlouvě. Obsah smlouvy, správné označení obou smluvních stran, dodací a platební podmínky hrají důležitou roli při případném vymáhání pohledávky.

Záloha

Platba předem, kdy bývá uhrazena část nebo celá hodnota dodávky či služby před jejím uskutečněním. Výše zálohy záleží na dohodě obou smluvních stran. Záloha je účinným nástrojem předcházení vzniku nedobytnosti pohledávek.

⁶ BŘEZINOVÁ, Hana; MUNZAR, Vladimír. *Účetnictví I. - 3. přepracované a rozšířené vydání*. Praha : Institut Svazu účetních, a.s. 495s. ISBN 978-80-86716-45-9., str. 368

Uznání závazku dlužníkem

Uznání závazku je nejsnadnější cestou, jak si může věřitel právně zajistit svou pohledávku. Podstatou je prohlášení dlužníka, že uznává svůj dluh vůči věřiteli. Uzná-li dlužník písemně svůj závazek, běží nová čtyřletá promlčecí doba od toho uznání. Promlčecí doba pak končí nejpozději po uplynutí 10 let ode dne, kdy počala poprvé běžet.⁷ Obecná promlčecí doba v občanskoprávních vztazích činí tři roky, v obchodněprávních vztazích činí čtyři roky.

Smluvní pokuta

Jde o peněžitou částku sjednanou ve smlouvě v určité výši, pevnou částkou nebo procentuální sazbou z výše plnění, kterou se dlužník zavázal poskytnout věřiteli v případě porušení smluvních podmínek. Smluvní pokuta je upravena v § 544 – § 545 Občanského zákoníku nebo § 300 - § 302 Obchodního zákoníku pro obchodně závazkové vztahy.

Ručení

Ručením dle § 303 – § 312 Obchodního zákoníku, je jednostranné písemné prohlášení ručitele vůči věřiteli, kde se zavazuje uspokojit jeho pohledávky, nesplní-li dlužník svůj závazek.

Bankovní záruka

Bankovní zárukou dle § 313 – § 322 Obchodního zákoníku, je písemné prohlášení banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše peněžitě částky dle záruční listiny, jestliže dlužník nesplní svůj závazek nebo jiné podmínky stanovené v záruční listině.

Směnka

Směnka plní platební funkci a slouží k zajištění peněžitého závazku, která se uplatní při nesplnění původního peněžního závazku. Jde o obchodovatelný cenný papír, který má zákonem šekovým a směnečným pevně definované náležitosti.

⁷ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zástavní právo

Zástavním právem dle § 152 – 172 Občanského zákoníku, je zajištění pohledávky pro případ, že dluh, který jí odpovídá, nebude včas splněn a v tomto případě lze dosáhnout uspokojení věřitele z výtěžku ze zpeněžení zástavy.

Faktoring a forfaiting

Jednou z variant, jak předejít vymáhání pohledávek po jejich splatnosti a další rizika s tím související, je postoupit část nebo všechny své splatné pohledávky faktoringové nebo forfaitingové společnosti. **Faktoring** – odkup krátkodobých pohledávek před splatností specializovanou společností. **Forfaiting** – odkup střednědobých a dlouhodobých zajištěných pohledávek specializovanou společností, většinou za zahraničním subjektem, pohledávek vyšších hodnot a se splatností delší než 90 dnů. V obou případech se takto specializovaná společnost stává novým majitelem pohledávky a novým věřitelem vůči odběrateli.

3.1.9 Způsob vymáhání pohledávek

Vymáhání pohledávky je najít způsob, který povede k úspěšnému splacení pohledávky dlužníkem. Dojde-li k tomu, že dlužník nesplatil svůj dluh v daném termínu, má věřitel možnost vymáhat nesplacenou pohledávku těmito způsoby:

- mimosoudní vymáhání
- soudní vymáhání

Mimosoudní vymáhání

K úspěšnému vymáhání pohledávek je zapotřebí řádně vedená evidence pohledávek. Při vymáhání je vedle stanovení výše vymáhané pohledávky důležité doložit, jak daná pohledávka vznikla. Proto je důležitá správná evidence jak účetních dokladů, tak i dokumentů provázející vznik pohledávky, zejména dodací listy, smlouvy, obchodní korespondence s odběratelem...

Nejběžnější postup vymáhání pohledávek je kontaktování věřitele telefonickou nebo písemnou formou, kde věřitel zjišťuje důvody opoždění platby, upomíná dlužníka o úhradu, nabízí splátkový kalendář, popřípadě započtení pohledávky. Pokud i nadále pohledávka trvá, věřitel zasílá dlužníkovi 2-3 písemné upomínky, ve kterých může dojít k vyčíslení úroků, smluvní pokuty atd. Není-li, i přes veškerou snahu věřitele, dluh

dlužníkem uhrazen, má věřitel možnost využít služeb specializovaných firem, inkasních agentur či advokátní kanceláře.

Soudní vymáhání

Pokud dlužník ve stanoveném termínu nevyrovná svůj dluh, nekomunikuje s věřitelem, další možný krok věřitele, je obrátit se na soud. Pro soudní vymáhání je vhodné zajistit si kvalifikovanou právní pomoc, jako je zastoupení právním zástupcem. Podává se žaloba, ve které je popsána jak věc, která se žaloby týká, tak i skutková podstata, na základě čeho uplatňuje svůj nárok a specifikuje, čeho se žalobce domáhá. I přesto, že je věřitel ve své žalobě o zaplacení pohledávky úspěšný, má pravomocné rozhodnutí soudu o povinnosti dlužníka zaplatit pohledávku včetně příslušenství (úroky z prodlení, náklady na řízení), pokračuje vymáhání pohledávky prostřednictvím soudního výkonu rozhodnutí či exekuce.⁸

3.2 Opravné položky k pohledávkám

3.2.1 Podstata opravné položky

Opravné položky jsou upraveny nejen zákonem o účetnictví (§ 25 a § 26), ale dále také v § 26, § 31 a § 55 vyhlášky č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli, účtující v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Účetnictví, zejména účetní závěrka, musí podávat věrný a poctivý obraz o hospodaření účetní jednotky, a to s přihlédnutím ke všem známým a předvídatelným rizikům, možným ztrátám a snížením hodnoty majetku.⁹ Obecně platí, že opravné položky se vytvářejí pouze k účtům majetku (např. pohledávek), v případě jejich dočasně vyšších hodnot v účetnictví, ve srovnání se skutečným stavem prokázaném na podkladě údajů inventarizace majetku. Jestliže je hodnota majetku, zjištěná k rozvahovému dni, nižší než hodnota účetní, musí účetní jednotka na základě zásady opatrnosti vyjádřit toto snížení hodnoty prostřednictvím

⁸ DOLEČEK, Marek. Pohledávky. *Businessinfo.cz* [online]. 2009, [cit. 28. 4. 2009]. Dostupné na : <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/pohledavky-opu/1000818/51671/#b0>>.

⁹ DĚRGEL, Martin. Opravné položky v účetnictví a daních z příjmů. *Daně a účetnictví bez chyb, pokud a peníze*, 2011, roč. 12, č. 9, s. 44-49., str. 44

opravných položek a odpisů. Na druhou stranu však není přípustné navyšování účetní hodnoty majetku, i když ve skutečnosti je hodnota majetku vyšší. Opravné položky se vytvářejí jen v případech, kdy snížení hodnoty majetku je jen přechodné, dříve či později toto přechodné snížení hodnoty majetku skončí a opravná položka se zruší.

3.2.2 Tvorba opravné položky

Vytvořením opravné položky k pohledávce dojde k nepřímému snížení její hodnoty. Tvorba opravné položky se účtuje na vrub nákladů a opravná položka se sníží, popřípadě zruší vyúčtováním ve prospěch nákladů. Opravné položky jsou daňově účinné, pouze jsou-li tvořeny k pohledávkám, a to při splnění podmínek zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.

Pro opravné položky k pohledávkám je vymezena účtová skupina 39 – Opravné položky k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování, účet 391 – Opravná položka k pohledávkám, účtováno souvztačně s účtem 558 – Tvorba zákonných opravných položek a nebo 559 – Tvorba opravných položek. Na analytických účtech se člení opravné položky vytvořené v souladu se zákonem o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů a ostatní opravné položky k pohledávkám.

3.2.3 Snížení opravné položky

Zjistí-li účetní jednotka, že dočasné snížení hodnoty pohledávky je nižší než již dříve vytvořená opravná položka, upraví výši opravné položky.

3.2.4 Zrušení opravné položky

Opravné položky se sníží, popř. zruší, pokud inventarizace v následujícím období neprokáže její opodstatněnost. Opravnou položku lze zrušit jen do výše vykázané na daném účtu, tedy do nuly, nesmí mít aktivní zůstatek. Zrušení či snížení opravné položky se účtuje na účet 391 – Opravná položka k pohledávkám k účtu 558 – Tvorba zákonných opravných položek nebo 559 – Tvorba opravných položek. Ustanovení § 4 odst. 1, zákona o rezervách upravuje povinnost zrušení opravných položek, pokud:

1. pominuly důvody, pro které byly vytvořeny,
2. ke dni ukončení (přerušeni) podnikatelské činnosti.

3. ke dni předcházejícímu den vstupu do likvidace nebo den účinnosti rozhodnutí o prohlášení konkursu.

Důvody ke zrušení daňové opravné položky, jsou plná či částečná úhrada pohledávky nebo došlo-li k promlčení pohledávky, k níž byla opravná položka vytvořena.

3.2.5 Zákonné opravné položky

Zákonné opravné položky se tvoří k pohledávkám, a to vždy pouze podle zákona o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, kdy:

- tvorba opravné položky je daňově účinným nákladem,
- zrušení či snížení opravné položky je taktéž daňově účinné,
- účetní výsledek hospodaření se ohledně těchto položek nijak neupravuje pro účely daní z příjmů.

Zákonné opravné položky se účtují na účty 391 – Opravné položky k pohledávkám, souvztažně s účtem 558 – Tvorba zákonných opravných položek. Zákonné opravné položky lze tvořit, zvyšovat či snižovat a rušit kdykoli během účetního období. Tvorba zákonných opravných položek je právem, nikoliv povinností účetní jednotky.

Zákonné opravné položky lze tvořit pouze k nepromlčeným pohledávkám a pohledávkám, které byly při svém vzniku zdanitelným výnosem a jejichž tvorba je výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Nelze je však uplatnit u pohledávek již odepsaných na vrub výsledku hospodaření, pohledávek vzniklých za společníky, za akcionáře, členy družstev, za upsaný vlastní kapitál, anebo mezi spojenými osobami dle § 23 odst.7, zákona o daních z příjmů. Dále nelze opravné položky tvořit, pokud bude mít věřitel k dlužníkovi splatné závazky a neprovede vzájemný zápočet pohledávek a závazků.

Délka promlčecí lhůty se podle jednotlivých typů pohledávek liší. Podle § 101 Občanského zákoníku je obecná promlčecí lhůta tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé (podáním žaloby u soudu). Bylo-li právo přiznáno pravomocným rozsudkem soudu nebo jiného orgánu, promlčuje se za deset let ode dne, kdy mělo být podle rozhodnutí plněno. Druhým případem, kdy se právo promlčuje za deset let, je písemné uznání dluhu dlužníkem co do důvodu i výše, a běží ode dne, kdy k uznání došlo. V obchodněprávních vztazích podle § 397 Obchodního zákoníku, činí obecná promlčecí doba čtyři roky.

Prodloužení promlčecí doby upravuje § 401 Obchodního zákoníku, kdy věřitel může písemným prohlášením druhé straně, tedy dlužníkovi, prodloužit promlčecí dobu, a to i opakovaně. Celková promlčecí doba je však deset let od doby, kdy počala poprvé běžet.

Zákonné opravné položky se netvoří k pohledávkám vzniklým z titulu:

- cenných papírů a ostatních investičních nástrojů,
- úvěrů a půjček,
- ručení,
- záloh,
- plnění ve prospěch vlastního kapitálu,
- úhrady ztráty společnosti,
- smluvních pokut, úroků a poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů,
- k pohledávkám nabytým bezplatně,
- k souboru pohledávek.

§ 8 zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách upravuje pro účely zjištění základu daně z příjmů způsob tvorby, výši a použití opravných položek¹⁰:

- k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení (§ 8),
- k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994 (§ 8a),
- k nepromlčeným pohledávkám s hodnotou do 30 000 Kč (§ 8c),
- k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh (§ 8b).

Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení

Účetní jednotka vytváří k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení opravné položky až do 100% výše rozvahové hodnoty nepromlčených pohledávek, přihlášených řádně a včas u soudu. Takovéto opravné položky se tvoří pouze v tom zdaňovacím období, ve kterém byly pohledávky přihlášeny.

¹⁰ ŠAMŠULOVÁ, Eva. Opravné položky k pohledávkám. *Accontes* [online]. 2008, [cit. 9. 4. 2008]. Dostupné na : <<http://www.accontes.cz/opravne-polozky-k-pohledavkam>>.

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994

Tvorba opravných položek k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994, upravuje § 8a zákona o rezervách. Při tvorbě opravné položky je základem rozvahová hodnota pohledávky, kterou se rozumí jmenovitá hodnota pohledávky (vznikla vlastní činností společnosti), nebo její pořizovací cena (u pohledávek nabytých postoupením).

§ 8 zákona o rezervách, rozlišuje pohledávky, jejichž rozvahová hodnota přesáhla částku 200 000 Kč a pohledávky, u kterých je rozvahová hodnota nižší než 200 000 Kč.

Pohledávka do 200 000 Kč

Účetní jednotka může začít vytvářet opravnou položku u pohledávky nepřesahující 200 000 Kč až do výše 20% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, uplynulo-li více než 6 měsíců od sjednané lhůty splatnosti pohledávky.

Bylo-li ohledně pohledávky zahájeno rozhodčí řízení podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů) nebo soudní řízení a nebo správní řízení podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení) a účastní-li se poplatník daně z příjmů daného řízení, umožňuje mu § 8a odst. 2, zákon o rezervách, vyšší tvorbu opravné položky k pohledávkám, jestliže od konce sjednané lhůty splatnosti uplynulo více než:

- 12 měsíců, až do výše 33% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 18 měsíců, až do výše 50% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 24 měsíců, až do výše 66% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 30 měsíců, až do výše 80% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 36 měsíců, až do výše 100% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Pohledávka nad 200 000 Kč

Pokud bude chtít účetní jednotka vytvořit opravnou položku k pohledávce vyšší než 200 000 Kč, musí být opět splněny podmínky zahájení rozhodčího řízení podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů) nebo soudní řízení a nebo správní řízení podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení) a účastní-li se poplatník daně z příjmů daného řízení, umožňuje mu § 8a odst. 3, zákon o rezervách, vytvářet opravné položky k pohledávkám, jestliže od konce sjednané lhůty splatnosti uplynulo více než:

- 6 měsíců, až do výše 20% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,

- 12 měsíců, až do výše 33% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 18 měsíců, až do výše 50% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 24 měsíců, až do výše 66% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 30 měsíců, až do výše 80% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 36 měsíců, až do výše 100% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám s hodnotou do 30 000 Kč

§ 8c zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, umožňuje účetní jednotce vytvořit daňově uznatelné opravné položky až do výše 100% jejich neuhrazené rozvahové hodnoty, aniž by musely být soudně vymáhány. Nepostupuje-li poplatník podle § 5, § 5a, § 6, § 8, § 8a a § 8b zákona o rezervách, může vytvořit opravnou položku až do výše 100% neuhrazené rozvahové hodnoty nepromlčené pohledávky, za těchto podmínek:

- nejedná se o pohledávku vymezenou v § 8a odst. 4, zákon o rezervách,
- rozvahová hodnota pohledávky bez příslušenství nepřesáhne částku 30 000 Kč,
- uplynulo nejméně 12 měsíců od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky,
- celková hodnota pohledávek bez příslušenství vůči témuž dlužníkovi nepřesáhne za zdaňovací období částku 30 000 Kč.¹¹

Opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh

Opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh mohou vytvářet pouze účetní jednotky, které jsou poplatníky daně z příjmů, vedou účetnictví, a které podle celního zákona ručí za celní dluh. Opravná položka je tvořena jen do výše hodnoty pohledávky, která odpovídá provedené úhradě celního dluhu. Opravné položky nemůže ručitel vytvářet ze splněné pohledávky z titulu ručení, pokud nezaplatí dluh za dlužníka v době stanovené celními orgány.¹²

¹¹ DRBOHLAV, Josef; POHL, Tomáš. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, 3., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 244s. ISBN 978-80-7357-599-1., str. 54

¹² MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2011, úplná znění platná k 1.1.2011*. Praha : GRADA Publishing, a.s., 2011. 264s. ISBN 978-80-247-3800-0., str. 88

3.2.6 Ostatní opravné položky

Ostatní (účetní) opravné položky se dle účetních předpisů (České účetní standardy pro podnikatele č. 005), vytvářejí při jakémkoli zjištění přechodného snížení majetku, což je dáno permanentní nejistotou věřitele, zda dlužník splní svůj závazek a pohledávku uhradí. Výše opravné položky odráží riziko z možného neuhrazení pohledávky. Opravná položka může být vytvořena pouze do výše pohledávky a tvorba účetní opravné položky je specifikována ve vnitřní směrnici účetní jednotky. V praxi se většinou vyčíslení opravné položky k pohledávce pojí na její dobu po splatnosti. Např.:

- 180 až 365 dní po splatnosti, tvoří opravnou položku ve výši 50%
- 365 dní po splatnosti, tvoří opravnou položku ve výši 100%

Stěžejní však mohou být i jiná kritéria např. stav soudního řízení nebo ekonomický stav dlužníka...¹³

Ostatní opravné položky:

- tvorba opravné položky není daňově účinným nákladem,
- zrušení či snížení opravné položky je taktéž daňově neúčinné,
- v obou uvedených případech dojde ke zvýšení či snížení výsledku hospodaření pro účely daní z příjmů.

Ostatní opravné položky se účtují na účty 391 – Opravné položky k pohledávkám, souvztačně s účtem 559 – Tvorba opravných položek. Ostatní opravné položky se tvoří na základě inventarizačního zjištění k danému rozvahovému dni, k němuž se sestavuje účetní závěrka. Dojde-li k vyřazení majetku např. postoupení pohledávky, je zapotřebí opravnou položku, která se k této pohledávce váže, ihned zrušit. Nelze evidovat opravnou položku již k neexistujícímu majetku.

3.3 Odpis pohledávek

Pro potřeby odpisu pohledávek můžeme rozlišovat tyto možnosti odpisu:

- daňový odpis do nákladů,

¹³ GRYSIUKOVÁ, Petra. *Pohledávky po lhůtě splatnosti firmy ZKL nářadí, a.s.* Znojmo, 2011. 57s. 2. Bakalářská práce. SOUKROMÁ VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ ZNOJMO, s.r.o. Vedoucí práce Ing. Pavel Štohl.

- účetní odpis.

Odepsané pohledávky se účtují na nákladový účet 546 – Odpis pohledávky. Pro daňové účely je vhodné rozdělit syntetický účet 546 na několik analytických účtů:

- 546 1.. - Odpis pohledávky – daňový jednorázový podle § 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů,
- 546 3.. - Odpis pohledávky při postoupení,
- 546 9.. - Odpis pohledávky – účetní.

Plně či částečně odepsané pohledávky účetní jednotka nadále sleduje na podrozvahových účtech ve jmenovitých hodnotách.¹⁴ Odepsáním pohledávky nezaniká věřiteli právo na peněžní plnění z pohledávky, i když zanikl nárok na vymáhání tohoto plnění, ale může existovat předpoklad, že dlužník, či jiná osoba pohledávku vyrovná zcela, nebo jen z části. Toto pravidlo se však nevztahuje na odpis pohledávky při jejím postoupení (prodeji).

3.3.1 Daňový odpis pohledávek

Daňově účinný odpis pohledávek je jedním ze způsobů daňového zvýhodnění nedobytných pohledávek. Odpis pohledávky je nevratný, snižuje hodnotu pohledávky a vytváří daňově účinný náklad.

Postupný odpis pohledávky

Postupné odepisování pohledávek se týkalo neuhrazených pohledávek s termínem splatnosti do 31.12.1994. Takovéto pohledávky bylo možno odepisovat s daňovou účinností dle novely zákona o daních z příjmů č. 149/1995 Sb., čl. V, přechodné ustanovení k č. I, bod 1 ve výši 10 % ročně, od roku 1998 bylo novelou umožněno zvýšit odpis na 20 %. Účetní jednotky, které využily této možnosti odpisu v plné výši podle zákona, by měly mít tyto pohledávky plně odepsány (1994-1997, $3 \times 10\% = 30\%$, 1998-2000, $3 \times 20\% = 60\%$, 2001, $1 \times 10\% = 10\%$).

Jednorázový odpis pohledávky

Možnost jednorázového odpisu do daňově uznatelných nákladů upravuje § 24 odst. 2 písm. y), zákona o daních z příjmů. Podle tohoto ustanovení, je daňově uznatelným výdajem

¹⁴ TPA HORWATH NOTIA AUDIT. *Podvojně účetnictví 2010*, Praha : GRADA Publishing, a.s., 2010. 224s. ISBN 978-80-247-3197-1., str. 194

u poplatníků, kteří vedou účetnictví, jmenovitá hodnota pohledávky nebo pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením, vkladem a při přeměně společnosti, a to za předpokladu, že o pohledávce při jejím vzniku bylo účtováno ve výnosech, a takto vzniklý zdanitelný příjem nebyl od daně osvobozen a zároveň se nejedná o pohledávku nabytou bezúplatně nebo o pohledávku vzniklou mezi spojenými osobami, za dlužníkem:

- u něhož soud zrušil konkurs proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, a pohledávka byla poplatníkem přihlášena u insolvenčního soudu a měla být vypořádána z majetkové podstaty,
- který je v úpadku, nebo jemuž úpadek hrozí, na základě výsledků insolvenčního řízení,
- který zemřel, a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka,
- který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřiteli nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou,
- na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba, a to na základě výsledků této dražby,
- jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledků provedení této exekuce.¹⁵

Odpis pohledávky na vrub daňových nákladů se dále uznává, je-li v plné výši k pohledávce nebo její části vytvořena opravná položka. Při uplatnění jednorázového odpisu pohledávky je třeba zkontrolovat, zda k takové pohledávce nebyla vytvořena zákonná opravná položka. Pokud ano, opravná položka se zruší.

Jednorázový odpis pohledávek platný od 1. ledna 2012

V souvislosti s novelou zákona č. 355/2011 Sb., ze dne 27. října 2011, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související předpisy, byla přijata i novela zákona o daních z příjmů. V § 24 odst. 2 písm. y), zákona o daních z příjmů, se s účinností od 1.1.2012, musí jednat o pohledávku:

- o níž bylo při jejím vzniku účtováno ve výnosech,

¹⁵ DRBOHLAV, Josef; POHL, Tomáš. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, 3., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 244s. ISBN 978-80-7357-599-1., str. 99

- takto vzniklý příjem nebyl od daně osvobozen,
- lze současně k této pohledávce uplatňovat opravné položky podle písmene i).

Nebo se jedná o pohledávku, ke které nelze tvořit opravnou položku dle zákona o rezervách, pouze proto, že od její doby splatnosti uplynulo méně než 6 měsíců, nebo o pohledávku s jmenovitou hodnotou v okamžiku vzniku vyšší než 200 000 Kč, ohledně které nebylo zahájeno rozhodčí řízení, soudní řízení nebo správní řízení.¹⁶

3.3.2 Účetní odpis pohledávek

Účetní jednotka může provést účetní (nedaňový) odpis pohledávky na základě vlastního rozhodnutí u pohledávky, která zanikla, byla promlčena, nesplňuje podmínky pro daňový odpis, její vymáhání by bylo velmi nákladné a úhrada takovéto pohledávky je vysoce nepravděpodobná. Odepsanou promlčenou pohledávku účetní jednotka sleduje na podrozvahových účtech, jelikož nedochází k zániku pohledávky a tudíž lze předpokládat, že může být třeba i z části uhrazena. Účetní odpis pohledávky, jenž není výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů, se zachycuje v účetové skupině 54 – Jiné provozní náklady, účet 546 – Odpis pohledávky, na příslušný analytický účet. Účetní odpis je daňově neúčinným nákladem a o tento účetní náklad musí být upraven (zvýšen) výsledek hospodaření dle § 23 odst. 3, zákona o daních z příjmů.

Z účetního pohledu lze odepisovat pohledávky na základě reálné situace. Účetní jednotka vyhodnotí výhodnost a šance na vymáhání pohledávky. Je-li zřejmé, že náklady na vymáhání pohledávky by přesáhly její výtěžek, rozhodne se o odpisu.¹⁷ Pokud dojde následně k úhradě nedaňově odepsané pohledávky, úhrada bude zaúčtována ve prospěch výnosů, účet 646 – Výnosy z odepsaných pohledávek, z nichž však nebude odvedena daň.

3.4 Pohledávky a daň z příjmů

Účetní jednotka zdaňuje výnosy z dodání zboží a poskytnutí služeb, přestože ji odběratelé neuhradí ve lhůtě splatnosti vzniklou pohledávku. Zdaňovaný výnos se váže ke dni, v němž

¹⁶ Česko. Zákon č. 355 ze dne 27. října 2011, o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. *Sbírka předpisů České republiky*. Dostupné na : <<http://www.sbirka.cz/POSLATYD/NOVE/11-355.htm>>.

¹⁷ DRBOHLAV, Josef; POHL, Tomáš. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*, 3., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 244s. ISBN 978-80-7357-599-1., str. 129

bylo dodání splněno nebo poskytnuta služba, a nikoli ke dni zaplacení pohledávky. Zákon o daních z příjmů umožňuje poplatníkům za vymezených podmínek jednorázový odpis pohledávek po lhůtě splatnosti do daňových nákladů, a dle zákona o rezervách vytváření opravných položek k nepromlčeným pohledávkám po lhůtě splatnosti, jakož i k pohledávkám za dlužníky v insolventním řízení, snižující daňový základ zvýšený vznikem neuhrazené pohledávky.

Tvorba ani zúčtování účetních opravných položek a účetní odpisy k pohledávkám nemají vliv na daňový základ – nejsou daňově účinné.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část bakalářské práce se zabývá analýzou pohledávek z obchodních vztahů společnosti Plaza Alta Hotel a.s., celkovým řízením pohledávek, porovnáním vývoje v minulých letech, tvorbou opravných položek k pohledávkám po splatnosti a následným odpisem provedeným účetní jednotkou.

4.1 Základní údaje o společnosti

Společnost Plaza Alta Hotel vznikla 9.1.2001. V roce 2006 proběhla fúze společností Morávek a.s. a CFR & associates a.s. a následně v roce 2007 byla společnost přejmenována na Plaza Alta Hotel a.s. Hlavní činností společnosti je poskytování ubytovacích, restauračních, kongresových a ostatních služeb souvisejících s cestovním ruchem.

Identifikační údaje:

Název: Plaza Alta Hotel a.s.

Společnost je zapsaná v obchodním rejstříku vedeného Městským soudem v Praze, oddíl B, vložka 6992.

IČ: 264 26 048

DIČ: CZ26426048

Sídlo společnosti: Václavské nám. 45/818, 110 00 Praha 1

Předmět podnikání:

- směnářská činnost
- pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor a poskytování základních služeb zajišťujících řádný provoz nemovitostí, bytů a nebytových prostor
- hostinská činnost
- výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona

4.1.1 Charakteristika společnosti

Čtyřhvězdičkový hotel Plaza Alta je záměrně navržen tak, aby odpovídal zájmům a potřebám hostů, kteří přijíždějí jak služebně, tak i jako turisté. Nabízí jedinečnou kombinaci komfortu a příznivých cen v klidném a dobře dostupném prostředí.

Ekologický Plaza Alta Hotel**** na Praze 7 se pyšní tím, že jako jeden z mála pražských hotelů patří mezi ekologické hotely a je oceněn prestižní ekoznačkou. Má ideální polohu

v Praze 7 – jen 10 minut od centra Prahy, v blízkosti Výstaviště Holešovice, vlakového nádraží a metra. Služby hotelu doplňuje nová konferenční místnost s výhledem na Prahu, která je ideálním místem pro obchodní jednání, firemní školení, večírky a rauty.

Hotel Plaza Alta poskytuje služby a zařízení na výborné úrovni:

- 87 komfortních a plně klimatizovaných pokojů
- konferenční místnost s kapacitou do 60 osob
- fitness centrum
- moderní mexická restaurace 7 Tacos Steak & Grill
- parkování v podzemní garáži
- bezbariérový přístup
- držitel prestižní ekoznačky EU

4.1.2 Pohledávky ve společnosti

U společnosti Plaza Alta Hotel se zaměřím na pohledávky z obchodního styku. Tyto pohledávky vznikají ekonomickou činností společnosti. Jedná se o služby poskytované společností, zejména ubytovací služby a pronájem konferenčních sálů včetně souvisejících služeb. Ostatní služby poskytované společností jsou hrazeny okamžitě po uskutečnění služby.

Veškeré údaje, které jsou zde uvedeny, jsem převzala z podkladů, které společnost Plaza Alta Hotel pravidelně zpracovává k 31.12. každého roku.

Společnost ve svém účetnictví eviduje pouze krátkodobé pohledávky, ve sledovaném období nevykazovala žádné dlouhodobé pohledávky.

Tabulka č. 1 Přehled pohledávek v letech 2007 – 2011 (tis. Kč)

	Rozvaha	2007	2008	2009	2010	2011
C.III. 1.	Pohledávky z obchodních vztahů	1 818	1 577	1 201	1 374	2 067

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce č. 1 jsou uvedeny hodnoty krátkodobých pohledávek vzniklých z obchodních vztahů v letech 2007 až 2011. Porovnáme-li výši pohledávek za sledované období s celkovými tržbami za prodej zboží, vlastních výrobků a služeb za stejné období, jejich hodnota je 198 630 tis. Kč. V průměru je poměr pohledávek k celkových tržbám pouhá 4%,

tzn. že podíl všech pohledávek vůči celkovým tržbám jsou 4% poskytnutého úvěru odběratelům a 96% hotovostního příjmu. Z tabulky je zřejmé, že hodnota krátkodobých pohledávek se v období 2007 – 2009 snižuje, kdežto od roku 2009 má opačnou tendenci, z důvodu promítnutí krize do cestovního ruchu, tudíž do odvětví podnikatelské činnosti společnosti.

4.1.3 Vznik a evidence pohledávek

Společnost vystaví fakturu se 14 denní splatností ihned po poskytnutí služby na základě předem uzavřené smlouvy. Ve smlouvě jsou specifikovány vedle cen za poskytované služby také platební, sankční a storno podmínky.

Účtování a evidence pohledávek je ve společnosti řešena elektronicky v účetním softwaru. Vytisknutím potřebných sestav má společnost okamžitý přehled o veškerých pohledávkách ve lhůtě splatnosti, které představují objem finančních prostředků poskytnutých odběratelům jako bezúročný úvěr, a také o pohledávkách po lhůtě splatnosti, jež představují objem finančních prostředků, které mohou společnosti ohrozit její platební morálku.

Společnost používá pro účtování o pohledávkách účty v tomto analytickém členění:

- 311 110 – Odběratelé tuzemsko
- 311 150 – Odběratelé zahraničí

Společnost se snaží využívat co nejjednodušších způsobů jak kontrolovat stav svých pohledávek. Pravidelným zahraničním smluvním partnerům jsou faktury zasílány elektronicky na jejich internetový portál. Tento systém umožňuje přehled objemu fakturace za dané období (např. měsíc), jak dodavateli tak i odběrateli a okamžitou kontrolu dodavateli, zda odběratel obdržel všechny jím vystavené faktury. Tento systém je velmi jednoduchý a efektivní. Odpadají náklady za doručení faktur, dochází k okamžité kontrole, zda odběratel obdržel všechny faktury, které měl a dle předem sjednaných platebních podmínek může kontrolovat, kdy a v jaké částce dojde k úhradě pohledávky za daným obchodním partnerem. Zbývající části odběratelů jsou faktury posílány buďto hromadně s příloženým přehledem všech faktur nebo jednotlivě poštou.

4.1.4 Odběratelé

Převážná část klientů, využívající služby hotelu, jsou turisté zajišťující si ubytování prostřednictvím zahraničních cestovních agentur. Další významnou částí klientely hotelu jsou skupinové rezervace, větší počet turistů s organizovaným pobytem a v neposlední řadě je třeba zmínit skupinu tzv. „business“ klientů, kteří využívají služeb v rámci organizovaných konferenčních akcí pořádaných jak zahraničními tak i českými společnostmi, jako jsou různá školení a přednášky.

Typy odběratelů:

1. Online Travel Agency – klient si rezervuje ubytování prostřednictvím internetového portálu dané zahraniční či tuzemské cestovní agentury, která má s hotelem uzavřenou smlouvu. Klient po využití poskytnutých služeb hradí veškeré náklady hotelu v hotovosti. Zprostředkovatelská agentura dostává od hotelu dohodnutou provizi za zprostředkování,
2. Cestovní kanceláře – klient si objedná služby hotelu u své vybrané cestovní kanceláře, které také předem zaplatí. Po využití služeb hotelu klientem, jedná se pouze o ubytovací služby, je hotelem vystavena faktura dané cestovní kanceláři, která provedla pro svého klienta rezervaci a faktura je hrazena cestovní kanceláří,
3. Korporátní klientela – významní klienti, velké společnosti, zajišťující služby hotelu pro své zaměstnance či partnery. Na základě rezervace společnosti jsou služby využité v hotelu hrazeny na místě klientem nebo jsou vyfakturovány společnosti, která následně fakturu proplatí.

Ceny ubytovacích služeb poskytovaných společnostmi cestovním kancelářím, jsou předem stanoveny ve smlouvě většinou na 1 rok dopředu. Ceny pro korporátní klientelu jsou specifikovány ve smlouvě buďto na určité období dopředu nebo je uzavřena smlouva na konkrétní službu na daný termín.

4.1.5 Zajištění pohledávek u společnosti

Pokud se jedná o klienta, přijíždějícího do hotelu přes online rezervaci, hotel si garantuje úhradu poskytnutých služeb, popřípadě ztrát, prostřednictvím platební karty klienta. Jedná se pouze o garanci, tudíž zablokování částky za služby uvedené v rezervaci na klientově

platební kartě. Při konečné úhradě, je tato blokáce opět zrušena a klient platí přímo na místě při odjezdu.

Jedná-li se o klienta, přijíždějícího do hotelu přes cestovní kancelář, klient odjíždí a hotel vystavuje fakturu za poskytnuté služby společnosti, která si tyto služby rezervovala či objednala. Hotel má s těmito společnostmi uzavřenou smlouvu s cenami za služby a platebními podmínkami dopředu. Splatnost faktur dle smlouvy je nastavena na 14 dní po uskutečnění služby. Smluvní pokuta není dána a úroky z prodlení jsou ve výši 0,05% z dlužné částky.

Při skupinových rezervacích či konferenčních akcích, je smluvně dohodnutá záloha ve výši 50-100% z celkové částky dohodnutých služeb, se splatností 2-4 týdny před uskutečněním služby.

Všichni hosté však předkládají platební karty jako garanci pro spotřebu položek minibaru, konzumaci v hotelové restauraci či pro případné škody na vybavení hotelového pokoje.

Jak v rezervaci tak i ve smlouvě o poskytování služeb, jsou uvedeny storno podmínky. Ty zajišťují v případě nevyužití ubytovacích služeb, od těchto služeb odstoupit a to v návaznosti na délce zrušení před datem uskutečnění služby. Pokud klient zruší rezervaci či objednávku do 24 hodin, jedná se o bezplatné zrušení, klient není sankcionován a hotel má ještě prostor tuto rezervaci využít ve prospěch jiné osoby. Pokud však klient zruší rezervaci v kratší době než je 24 hodin před příjezdem nebo nezruší rezervaci vůbec, je společnost oprávněna požadovat po klientovi náhradu ve výši ceny jedné noci, která klientem nebyla zrušena, ani obydlena, a tudíž ani nemohla být poskytnuta jinému klientovi.

4.1.6 Vymáhání pohledávek ve společnosti

O vymáhání pohledávek se stará finanční oddělení společnosti. Pečlivě sleduje stav neuhrazených pohledávek každých 2-4 týdnů. Hlavním cílem vymáhání pohledávek je přimět odběratele k zaplacení dlužné částky za poskytnuté služby v plné výši a v co nejkratším čase, dostal-li se odběratel do prodlení. Způsob vymáhání záleží na konkrétních podmínkách příslušné smlouvy, na základě které pohledávka vznikla. Přesáhne-li doba prodlení splatnosti pohledávek dva týdny, finanční oddělení odběratele neprodleně kontaktuje.

Významní odběratelé s pravidelným a velkým odběrem služeb, mají smluvně sjednány delší platební podmínky, cca 2 měsíce po vystavení faktury. Těmto firmám je měsíčně zaslán přehled za daný měsíc včetně přiložených faktur. Celkovou sumu, vyčíslenou na tomto přehledu, společnost obdrží v tomto stanoveném delším termínu. Odběratelům, kteří neuhradí faktury v době splatnosti, jsou zaslány minimálně dvě písemné upomínky s žádostí o kontrolu neuhrazených faktur a novým termínem splatnosti. Dále dochází k telefonickému upomínání odběratelů se snahou k osobnímu kontaktu, aby byl zjištěn důvod neplnění a byl domluven náhradní termín splatnosti, popřípadě splátkový kalendář. Po domluvě s finančním oddělením bere odpovědnost za vymáhání také obchodní oddělení, které klienta přivedlo. Obchodní oddělení může při vymáhání pohrozit zhoršením podmínek v budoucích obchodních smlouvách či neposkytnutím již další služby bez částečné či plné předplatby. Soudního vymáhání společnost moc nevyužívá. Většinou se jedná o zahraniční odběratelé, u kterých by vzniklé výlohy soudním vymáháním převýšily samotnou hodnotu pohledávky.

4.1.7 Pohledávky ve splatnosti, pohledávky po splatnosti

Důležitou informací pro společnost je vývoj a stav jejich pohledávek. Společnost tak má přehled o tom, zda se její pohledávky v průběhu let zvyšují či snižují, a zda nevznikají pohledávky, jejichž vymahatelnost se promítá i do dalších účetních období, a tím by se jejich úhrada stávala víc a víc nedobytnou.

Tabulka č. 2 Vývoj pohledávek 2007 – 2011

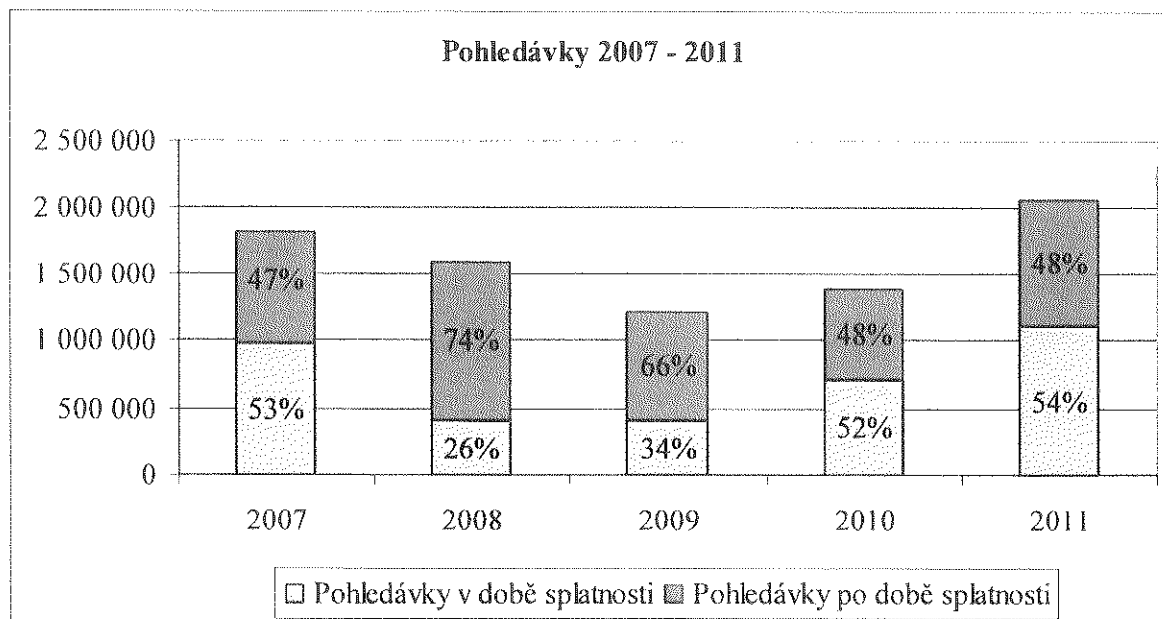
Pohledávky	2007	2008	2009	2010	2011
Pohledávky v době splatnosti	968 133	411 310	407 124	709 331	1 111 843
Pohledávky po době splatnosti	849 918	1 165 982	793 328	664 565	954 964
Celkem	1 818 051	1 577 292	1 200 452	1 373 896	2 066 807

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce č. 2 je zobrazen vývoj pohledávek od roku 2007 až do roku 2011. V tabulce jsou uvedeny hodnoty pohledávek v brutto hodnotě z rozvahy společnosti za jednotlivé roky. Pohledávky jsou členěny v hodnotách ve lhůtě splatnosti a po lhůtě splatnosti. Celkové pohledávky mají od počátku sledovaného období klesající tendenci až na r. 2011, ale v tomto roce převažují pohledávky v době splatnosti.

Graf č. 1 zachycuje vývoj pohledávek z obchodních vztahů ve lhůtě splatnosti, po lhůtě splatnosti, jejich poměr k celkovému stavu pohledávek a to od roku 2007 do roku 2011.

Graf č. 1 Vývoj pohledávek 2007 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu č.1 je patrné, že v letech 2008 a 2009 došlo k nárůstu pohledávek po splatnosti především dopadem celosvětové krize. Odběratelské společnosti se v této době dostávaly do větší platební neschopnosti a v nejhorších případech do úpadku, což znamenalo společnost Plaza Alta větším množstvím nedobytných pohledávek. Od roku 2010 se tendence poměru pohledávek vrátila zpátky na období před krizí.

Tabulka č. 3 Pohledávky po splatnosti 2007 - 2011

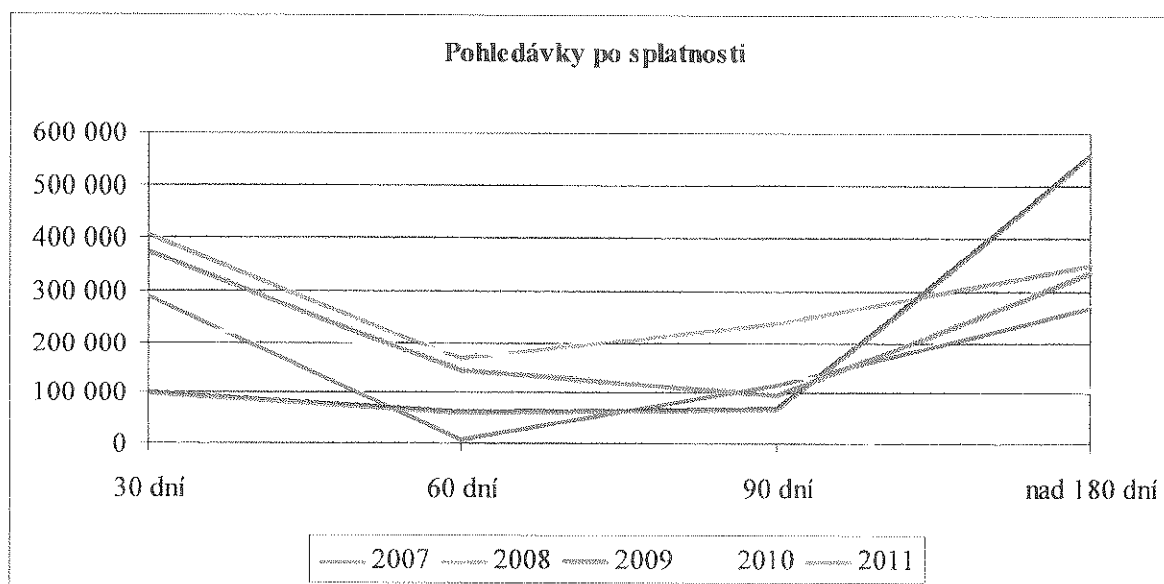
Pohledávky po splatnosti	2007		2008		2009		2010		2011	
	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%
30 dní	292 726	34%	407 313	35%	101 544	13%	235 640	35%	375 907	39%
60 dní	10 165	1%	169 380	15%	63 552	8%	185 505	28%	145 208	15%
90 dní	117 436	14%	240 395	21%	68 714	9%	137 333	21%	97 121	10%
naď 180 dní	429 591	51%	348 894	30%	559 518	71%	106 087	16%	336 728	35%
Celkem	849 918		1 165 982		793 328		664 565		954 964	

Zdroj: vlastní zpracování

Členění pohledávek po splatnosti, jak je uvedeno v tabulce č. 3, je rozděleno na pohledávky po termínu splatnosti v intervalech od 30 do 180 dní a více. Nejhorší situace ve sledovaném období je v roce 2009, kdy pohledávky po splatnosti, s délkou přesahující 180 dní, dosáhly 71% podílu na celkovém počtu pohledávek po splatnosti v tomto roce. Přisuzují tento nárůst

dopadu ekonomické krize. Musíme vzít však v úvahu fakt, že někteří velcí odběratelé mají stanoveny delší platební podmínky, které u některých dosahují až 90 dní po uskutečnění služby. Tudíž hodnoty 50% - 74% připadající na pohledávky po splatnosti 30 až 90 dní, musí být brány s ohledem na tuto skutečnost. Zbývající část pohledávek po splatnosti nad 180 dní je již alarmující a může být problematickou částí.

Graf č. 2 Pohledávky po splatnosti 2007 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování

Na grafu č. 2 je znázorněn průběh pohledávek po splatnosti v členění 30 dní až 180 dní a více, za každý rok sledovaného období. Nejlepší vývoj pohledávek po splatnosti představuje rok 2010, kde je promítnuta celková klesající tendence. Naopak v roce 2009 je hodnota pohledávek v intervalech 30 dní až 90 dní po splatnosti minimální, pohybující se v průměru kolem 78 tis. Kč, kdežto hodnota pohledávek nad 180 dní po splatnosti je 559 tis. Kč.

Ukazatelé aktivity

Jedním z důležitých ukazatelů pro společnost je obrat pohledávek (vázanost kapitálu), který ukazuje, jak dlouho v nich má společnost vázány finanční prostředky :

- rychlost obratu – je dána poměrem: *průměrné tržby/průměrný stav pohledávek* – jak rychle jsou pohledávky proměňovány na peníze,

- doba obratu – je dána poměrem: *průměrný stav pohledávek/průměrné denní tržby* – za jak dlouho jsou v průměru pohledávky spláceny.¹⁸

Tabulka č. 4 Výpočet rychlosti obratu

RYCHLOST OBRATU	2007	2008	2009	2010	2011
Tržby	56 975	40 240	33 349	32 144	35 922
Pohledávky	1 818	1 577	1 201	1 374	2 067
Rychlost obratu	31	26	28	23	17

Zdroj: vlastní zpracování

Hodnota v podobě počtu obrátek udává, jak rychle jsou pohledávky přeměňovány v peněžní prostředky. Nejvyšší počet obrátů byl dosažen v roce 2007, kdy společnost 31krát získala prostředky ze svých pohledávek za daný rok. Z tabulky je patrné, že celkové tržby se rok od roku dopadem krize snižují, kdežto hodnota pohledávek se zvyšuje. Tudiž rychlost obratu je nižší a pohledávky se přemění v peněžní prostředky pomaleji.

Tabulka č. 5 Výpočet doby obratu

DOBA OBRATU	2007	2008	2009	2010	2011
Pohledávky	1 818	1 577	1 201	1 374	2 067
Tržby	56 975	40 240	33 349	32 144	35 922
Doba obratu/dny	12	14	13	16	21

Zdroj: vlastní zpracování

Hodnota doby obratu ukazuje jak dlouho, kolik dní se majetek vyskytuje ve formě pohledávek, resp. za jak dlouhé období jsou pohledávky v průměru spláceny. Doba splatnosti, kterou společnost svým odběratelům stanovuje, je 14 dní. U několika velkých odběratelů je však doba splatnosti stanovena i na více jak 30 dní, tudíž průměrná doba obratu, vyplývající z tabulky a pohybující se v rozmezí 12-21 dní, je výborná.

Doporučení

Společnost by měla klást větší důraz na samotný výběr, na získání včasných a přesných informací, ohledně obchodního partnera. Věnovat pozornost přípravě smlouvy a zvolit vhodné zajištění budoucích pohledávek (zálohy, smluvní pokuty, bankovní záruky).

¹⁸ AVERKAMP, Heald. What is the accounts receivable turnover ratio? *Accountingcoach* [online]. Dostupné na : <<http://blog.accountingcoach.com/receivables-turnover-ratio>>.

Ze zajišťovacích instrumentů uvedených v teoretické části, společnost využívá k zajištění svých pohledávek pouze zálohy. Měla by více dbát na úhradu zálohy včas a neposkytovat objednané služby, aniž by se zajistila jiným způsobem (např. garance platební kartou). Jestliže odběratel nezaplatí dle stanovených podmínek zálohu včas či vůbec, již tato skutečnost může poukazovat na budoucí rizika s problémovým vymáháním či dokonce s nezaplacením celé pohledávky.

Zjistí-li společnost, že je pohledávka po splatnosti, měla by okamžitě kontaktovat odběratele a zjistit důvod neplacení a snažit se aktivně s odběratelem komunikovat a nalézt řešení vedoucí k úhradě pohledávky po splatnosti. Vést si evidenci takových problematických odběratelů a neuzavírat s nimi budoucí obchody bez platby předem.

4.2 Opravné položky ve společnosti

Aby společnost Plaza Alta mohla vykázat v účetní závěrce své reálné majetkové a finanční postavení, které odpovídají skutečným, jež nastaly v průběhu účetního období a tudíž podávala věrný a poctivý obraz o účetnictví a finanční situaci, snaží se na základě zásady opatrnosti, odhadnout negativní jevy, které by v budoucnosti mohly zhoršit finanční situaci společnosti nebo zhoršit výsledek hospodaření.

4.2.1 Tvorba opravné položky ve společnosti

Společnost vytváří opravné položky k pohledávkám po splatnosti vždy na konci účetního období na základě dokladové inventury. Zákonné opravné položky jsou tvořeny v souladu se zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. Opravnými položkami se společnost snaží zobrazit reálnou hodnotu svých aktiv, bere v úvahu možná rizika, ztráty a snížení hodnoty majetku.

Společnost používá pro účtování o opravných položkách účty v tomto analytickém členění:

- 391 121 – Opravné položky k pohledávkám daňové
- 391 122 – Opravné položky k pohledávkám účetní
- 558 100 – Tvorba zákonných opravných položek
- 559 500 – Tvorba účetních opravných položek

V tabulce č. 6 jsou uvedeny hodnoty z rozvahy společnosti, sestavené za dané účetní období včetně korekce, tedy výše vytvořených opravných položek k pohledávkám a čistá hodnota pohledávek po úpravě.

Tabulka č. 6 Opravné položky 2007 – 2011 (tis. Kč)

	Rozvaha	Běžné úč. období	2007	2008	2009	2010	2011
C.III. 1.	Pohledávky z obchodních vztahů	Brutto	1 818	1 577	1 201	1 374	2 067
		Korekce	-84	-121	-85	0	-51
		Netto	1 734	1 456	1 116	1 374	2 019

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce č. 6 jsou vyčísleny opravné položky, které jsou daňově uznatelným nákladem při zjišťování daní z příjmů. Opravné položky k pohledávkám jsou tvořeny podle ustanovení § 8, § 8a, § 8b, § 8c zákona o rezervách. Opravné položky snižují stav pohledávky a poukazují na pokles její hodnoty. Pokud by však společnost nevytvářela opravné položky, rozvaha společnosti by nepodávala obraz věrného a poctivého vedení účetnictví společností.

Tvorba opravných položek se promítne ve výsledovce zvýšením nákladů a snížením účetního zisku. Pokud následně dojde ke snížení či zrušení opravných položek, projeví se opačný účinek. Tvorbou opravných položek si společnost snižuje hodnotu majetku na straně aktiv a současně snižuje výsledek hospodaření na straně pasiv.

Jak je z tabulky č. 6 patrné, společnost si zvýšila v roce 2007 náklady o 84 tis. Kč. Jedná se o daňový náklad dle § 24 odst. 1, zákona o daních z příjmů, který má vliv jak na výsledek hospodaření společnosti, tak i na stanovení výše základu daně. Vypočtená daň za zdaňovací období roku 2007 je pak nižší o cca 20tis. Kč (sazba daně 24%). Obdobně bychom mohli zjistit úsporu na dani v dalších sledovaných letech – rok 2008 – cca 25tis. Kč (sazba daně 21%), rok 2009 – cca 17tis. Kč (sazba daně 20%) a rok 2011 – cca 10tis Kč (sazba daně 19%).

V tabulce č. 7 je detailně vyčíslena tvorba opravných položek v období 2009 – 2011. V tabulce nejsou zohledněny roky 2007 a 2008 z důvodu nezískání přesných podkladů k tvorbě opravných položek.

Tabulka č. 7 Tvorba zákonných opravných položek 2009 - 2011

Tvorba opravných položek	2009		2010		2011	
	částka	opravná položka	částka	opravná položka	částka	opravná položka
Dle ustanovení zákona o rezervách						
§ 8						
§ 8a odst. 1)	20 %	426 864	85 373	1 669	334	162 799
§ 8a odst. 2)						
§ 8a odst. 3)						
§ 8b						
§ 8c	100 %				18 388	18 388
Celkem opravné položky			85 373		334	50 947

Zdroj: vlastní zpracování

Snahou společnosti je pomocí opravných položek zmírnit negativní dopady neuhrazených pohledávek po splatnosti. V tabulce č. 8 je zobrazena tvorba zákonných opravných položek v souladu se zákonem o rezervách. Společnost v roce 2009 vytvořila opravné položky ve výši 85 373 Kč k pohledávkám v nominální hodnotě 426 864 Kč. Dle splnění podmínek § 8a odst. 1), zákona o rezervách, tato částka činí 20% z uvedené nominální hodnoty pohledávek, s dobou po splatnosti delší než 6 měsíců. Z důvodu odpisu rizikových pohledávek a úhrad pohledávek v roce 2010, společnost zrušila vytvořenou opravnou položku ve výši 85 373 Kč. Dále společnost již neeviduje pohledávky po splatnosti, které by splňovaly podmínky pro tvorbu opravných položek. Tudíž společnost vytvořila v roce 2010 opravnou položku pouze k jedné pohledávce, dle § 8a zákona o rezervách, ve výši 334 Kč. V roce 2011 byly vytvořeny opravné položky ve výši 32 560 Kč, 20% z nominální hodnoty 162 799 Kč, s dobou splatnosti delší než 6 měsíců a nepřesahující hodnotu 200 000 Kč. Dále opravné položky ve výši 18 388 Kč, dle § 8c zákona o rezervách, s dobou po splatnosti delší než 12 měsíců a hodnotou nepřesahující 30 000 Kč, tudíž ve výši 100% nominální hodnoty pohledávky.

4.2.2 Podíl opravných položek k pohledávkám

Ke snadnější orientaci ve tvorbě opravných položek společností k pohledávkám po splatnosti, nám pomůže tabulka č. 8, ve které jsou uvedeny hodnoty vytvořených opravných položek a jejich podíl k celkovým pohledávkám z obchodních vztahů.

Tabulka č. 8 Podíl opravných položky k pohledávkám 2007 – 2011 (tis. Kč)

Podíl opravných položek k pohledávkám	2007	2008	2009	2010	2011
Pohledávky z obchodních vztahů	1 818	1 577	1 201	1 374	2 067
Opravné položky k pohledávkám	-84	-121	-85	0	-51
Podíl opravných položek (%)	5 %	8 %	7 %	0 %	2 %

Zdroj: vlastní zpracování

V uvedené tabulce č. 8 je vyčíslen % podíl opravných položek k pohledávkám z obchodních vztahů. V letech 2007 až 2009 byly opravné položky vytvořeny ve výši mezi 5% - 8% k celkovým pohledávkám. V roce 2010 nebyla vytvořena opravná položka a v roce 2011 jsou to pouhá 2% hodnoty opravných položek vůči pohledávkám z obchodních vztahů. Z tohoto porovnání vyplývá, že společnost eviduje pohledávky po splatnosti, které splňují podmínky pro tvorbu opravných položek, a tyto opravné položky tvoří méně než 8% hodnoty pohledávek z obchodních vztahů v celém sledovaném období.

4.2.3 Příklad opravné položky dle zákona o rezervách k dani z příjmů

Společnost Plaza Alta eviduje pohledávku za společností ABC ve výši 28 500 Kč. Pohledávka byla splatná 1.6.2010. Jelikož pohledávka nebyla uhrazena do 31.12.2010, společnost vytvořila daňově účinnou opravnou položku. Pohledávka k 31.12.2010 splňovala podmínky § 8a odst. 1, nominální hodnota pohledávky do 200 000 Kč, doba po splatnosti 6 měsíců.

Tabulka č. 9 Účtování opravných položek 2010

Účtování v roce 2010	částka/Kč	MD	D
Faktura za služby	25 909,09	311 110	602 110
DPH 10%	2 590,91	311 110	343 110
Tvorba zákonné opravné položky 20%	5 700,00	558 100	391 121

Zdroj: vlastní zpracování

Použité účty: 311 110 – Odběratelé tuzemsko

343 110 – 10% DPH

391 121 – Opravné položky k pohledávkám daňové

558 100 – Tvorba zákonných opravných položek

602 110 – Přechodné ubytování

Společnost vystavila za poskytnuté ubytovací služby fakturu v hodnotě 28 500 Kč včetně DPH. Jelikož na konci účetního období pohledávka nebyla uhrazena, vytvořila společnost opravnou položku ve výši 20%. Částkou 5 700 Kč si společnost zvýšila náklady, zároveň o tuto částku snížila výsledek hospodaření. Samotná daňová povinnost pak bude nižší o 19% z částky 5 700 Kč, tedy úspora na dani 1 083 Kč.

Tabulka č. 10 Účtování opravných položek 2011

Účtování v roce 2011	Částka/Kč	MD	D
Zrušení opravné položky 20%	5 700,00	391 121	558 100
Tvorba opravné položky 100%	28 500,00	558 100	391 121

Zdroj: vlastní zpracování

Použité účty: 391 121 – Opravné položky k pohledávkám daňové

558 100 – Tvorba zákonných opravných položek

Jelikož pohledávka nebyla uhrazena ani v roce 2011, ale společnosti byly v jednání, společnost pokračovala v tvorbě opravné položky k této pohledávce po splatnosti. V roce 2011 pohledávka splňovala podmínky pro tvorbu opravných položek dle § 8c, zákona o rezervách. Jelikož nominální hodnota pohledávky byla nižší než 30 000 Kč a lhůta po splatnosti delší než 12 měsíců, mohla společnost vytvořit opravnou položku ve výši 100% hodnoty pohledávky. K této pohledávce již však byla vytvořena opravná položka ve výši 20% v minulém období. Společnost zrušila tuto opravnou položku a vytvořila opravnou položku ve výši 100%. Náklady společnosti se zvýšily o 22 800 Kč, snížil se výsledek hospodaření, a daň byla nižší o 4 332 Kč.

Tabulka č. 11 Účtování opravných položek 2012

Účtování v roce 2012	Částka/Kč	MD	D
Úhrada pohledávky	28 500,00	221 100	311 110
Zrušení opravné položky	28 500,00	391 121	558 100

Zdroj: vlastní zpracování

Použité účty: 221 100 – Běžný bankovní účet

311 110 – Odběratelé tuzemsko

391 121 – Opravné položky k pohledávkám daňové

558 100 – Tvorba zákonných opravných položek

Pohledávka byla v roce 2012 společností uhrazena v plné výši. Jelikož pominuly důvody pro nižší ohodnocení pohledávky, došlo ke zrušení opravné položky v částce 28 500 Kč. V této chvíli se projevil opačný účinek tvorby opravných položek. Náklady se o hodnotu 28 500 Kč snížily, výsledek hospodaření se zvýšil. V roce 2010 a 2011 společnost snižovala základ daně o vytvořené opravné položky. V roce 2012 však došlo k úhradě pohledávky a odúčtováním opravné položky se základ daně o částku 28 500 Kč navýšil.

Doporučení

Společnost plně využívá zákonných prostředků a vytváří na základě vlastních odhadů k pochybným pohledávkám po splatnosti opravné položky, aby dodržela jak zásadu opatrnosti, tak věrné a poctivé zobrazení skutečností. Aby byly tyto principy dodrženy maximálně, měla by společnost tvořit také účetní opravné položky. Jestliže společnost na základě inventarizace či skutečnosti zjištěné během vymáhání, eviduje pohledávky po splatnosti, měla by vedle zákonných opravných položek, k těmto rizikovým pohledávkám po splatnosti, vytvořit i účetní opravnou položku.

4.2.4 Tvorba účetní opravné položky ve společnosti

Postupy tvorby účetních opravných položek jsou vymezeny § 55 vyhlášky č. 500/2002 Sb., a Českým účetním standardem pro podnikatele č. 005. Společnost si ve své vnitřní směrnici stanoví podmínky pro tvorbu účetních opravných položek. Většinou se vztahují na dobu po splatnosti. Podmínky by mohly vypadat následovně:

- pohledávky 180 až 365 dní po splatnosti – 50% opravná položka,
- pohledávky nad 365 dní po splatnosti – 100% opravná položka.

V tabulce č. 12 je zobrazen postup tvorby účetních opravných položek na základě podmínek uvedených výše.

Tabulka č. 12 Tvorba opravných položek 2007 – 2011 (tis. Kč)

Tvorba zákonných opravných položek	2007	2008	2009	2010	2011
Opravná položka	84	121	85	0	51
Tvorba účetních opravných položek					
Opravná položka do 50% hodnoty	47		89	29	
Opravná položka do 100% hodnoty	86	126	197		123
Celkem opravné položky	217	247	371	29	174

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě této skutečnosti se společnosti navíc zvýší náklady o hodnotu účetních opravných položek. Hodnota účetní opravné položky se zaúčtuje na účet 559 500 – Tvorba účetních opravných položek souvztažně s účtem 391 122 – Opravné položky k pohledávkám účetní.

Společnost rozpustí opravné položky v plné výši ve prospěch nákladů a nové opravné položky zaúčtuje k rozvahovému dni na vrub nákladů.

Tabulka č. 13 Zákonné a účetní opravné položky 2007 – 2011 (tis. Kč)

	Rozvaha	Běžné úč. období	2007	2008	2009	2010	2011
C.III. 1.	Pohledávky z obchodních vztahů	Brutto	1 818	1 577	1 201	1 374	2 067
		Korekce	-217	-247	-371	-29	-174
		Netto	1 601	1 330	830	1 345	1 893

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky č. 13 je patrné, že vytvořením účetních opravných položek se sníží netto hodnota pohledávek z obchodních vztahů. Vedle zákonných opravných položek, účetní opravné položky pomohou společnosti zrealizovat ocenění pohledávek k datu účetní závěrky.

Tabulka č. 14 Porovnání tvorby opravných položek 2007 – 2011 (tis. Kč)

	Rozvaha	Bez tvorby účetních opravných položek		Rozvaha	S tvorbou účetních opravných položek
C.III. 1.	Pohledávky z obchodních vztahů	Netto hodnota	C.III. 1.	Pohledávky z obchodních vztahů	Netto hodnota
	2007	1 734		2007	1 601
	2008	1 456		2008	1 330
	2009	1 116		2009	830
	2010	1 374		2010	1 345
	2011	2 016		2011	1 893

Zdroj: vlastní zpracování

Dle tabulky č. 14 společnost využila tvorbu zákonných opravných položek, zároveň by měla tvořit účetní opravné položky na základě pochybností ohledně úhrad pohledávek po splatnosti a naplnit zásadu opatrnosti.

Společnosti se zvýší náklady, ale náklady způsobené tvorbou účetních opravných položek, které jsou daňově neúčinné a společnost musí pro zjištění základu daně, o tuto hodnotu upravit výsledek hospodaření. K účetnímu výsledku hospodaření před zdaněním se přičte hodnota vytvořené účetní opravné položky a vypočte se daň.

4.3 Odpis pohledávek ve společnosti

V dnešní době se mnoho společností potýká s problémem nezaplacených pohledávek. Pokud dlužník nedodrží stanovené platební podmínky, z pohledávky se stane pohledávka po splatnosti a následně pohledávka nedobytná. Jelikož účetnictví musí podávat věrný a poctivý obraz o finanční situaci společnosti, nemůže společnost nechat takové pohledávky v účetnictví v původní hodnotě. Problém neuhrazených pohledávek lze řešit snížením hodnoty pohledávky pomocí opravné položky, toto řešení je popsáno v bodě 4.2 této bakalářské práce, nebo lze problém neuhrazených pohledávek řešit odpisem pohledávky do nákladů, čemuž se budeme věnovat v této kapitole.

4.3.1 Daňový a nedaňový odpis pohledávky

Společnost Plaza Alta se potýkala s problémem neplaticích odběratelů, kdy hodnoty pohledávek zahrnula do výnosů a odvedla z takového výnosu daň z příjmů. Bohužel se z takových pohledávek staly pohledávky nedobytné a příjem peněžních prostředků nebyl uskutečněn. Jelikož se jednalo o trvalé snížení hodnoty pohledávek, rozhodla se společnost, dle této reálné situace, k odpisu pohledávek. Přehled odpisů pohledávek je zachycen v tabulce č. 15.

Tabulka č. 15 Odpis pohledávek 2007 – 2011 (tis. Kč)

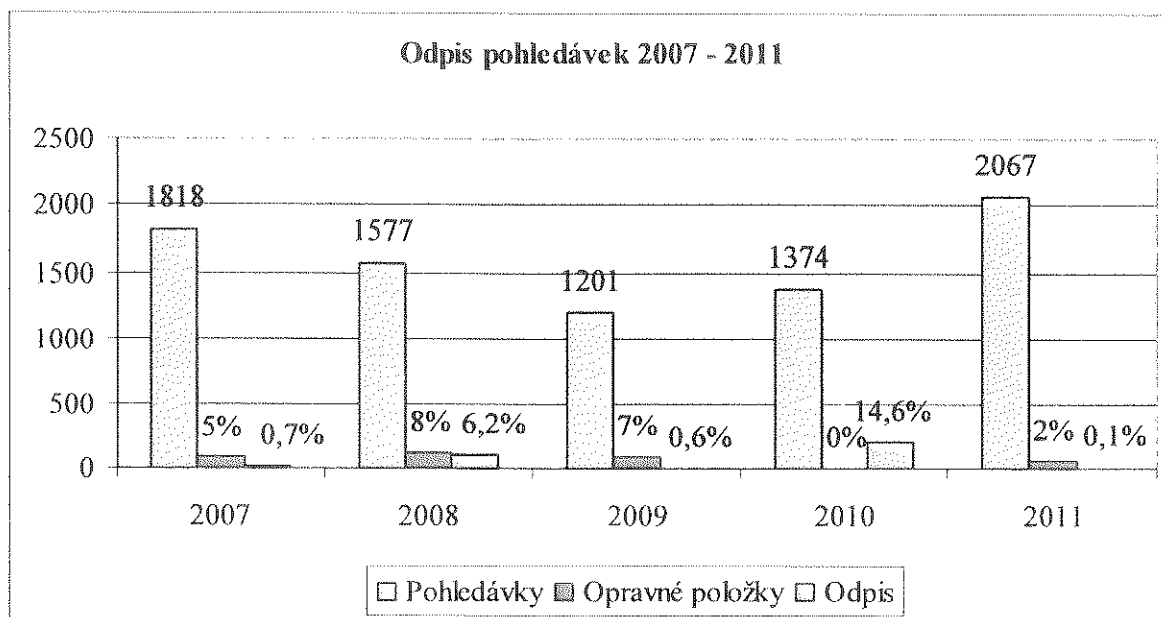
Odpis pohledávek	2007	2008	2009	2010	2011
Pohledávky	1 818	1 577	1 201	1 374	2 067
Opravné položky	84	121	85	0	51
Odpis	14	98	7	201	2
Podíl odpisu vůči pohledávkám (%)	0,8 %	6,2 %	0,6 %	14,6 %	0,1 %

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce č. 15 je přehled hodnot celkových pohledávek, vytvořených opravných položek a odpisů k pohledávkám za sledované období. Vyšší hodnota odpisu je v roce 2008 – 98tis. Kč a v roce 2010 – 201tis. Kč, kdy se společnost ve větší míře potýkala s nedobytnými

pohledávkami za odběrateli. Většinou se jednalo o zahraniční společnosti, které se dostaly do platební neschopnosti a některé byly nuceny ukončit svou podnikatelskou činnost. Proto společnost Plaza Alta tyto rizikové pohledávky odepsala.

Graf č. 3 Odpis pohledávek 2007 – 2011 (tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování

Poměr výše odpisu k celkovým pohledávkám je znázorněn v grafu č. 3. Z grafu je patrné, že společnost neviduje velké množství pohledávek, které by splňovaly podmínky k tvorbě opravných položek. Toto procento se pohybuje pod hodnotou 8% k celkovým pohledávkám. A z tohoto procenta je jen necelé 1% pohledávek odepsaných. Pouze v roce 2008 a 2010 je toto procento výraznější, jelikož společnost spolupracuje převážně se zahraničními společnostmi, které v té době procházely celosvětovou krizí a nedokázaly plnit své závazky. Také je pro společnost velmi nákladné a složité, řešit tyto pohledávky za zahraničními společnostmi, soudní cestou. Společnost se proto snaží u těchto pohledávek, o kterých věděla, že s největší pravděpodobností již nebudou uhrazeny, ale výnos z těchto faktur již zdanila, kompenzovat výdaj s tím spojený, tvorbou opravných položek a odpisem pohledávek.

Prokáže-li se, že se jedná o pohledávku rizikovou, společnost sníží hodnotu takovéto pohledávky pomocí opravné položky. Prodlužuje-li se časová prodleva od data splatnosti pohledávky, kdy se stává pohledávka nedobytnou, společnost takovou pohledávku odepíše

dříve než dojde k promlčení pohledávky. V tabulce č. 16 je vyčíslení daňových a nedaňových odpisů.

Tabulka č. 16 Rozdělení účtování odpisů 2007 – 2011 (tis. Kč)

Členění odpisů	2007	2008	2009	2010	2011
Odpis daňový	14	84		29	0,3
Odpis nedaňový		14	7	172	1,7
Celkem odpis pohledávek	14	98	7	201	2

Zdroj: vlastní zpracování

Jak společnost zaúčtovala odpisy je patrné z tabulky č. 16. V celém sledovaném období společnost provedla odpis pohledávek, jak daňový s vazbou na zákon o daních z příjmů, tak účetní odpis nedaňový.

U daňového odpisu pohledávky splňovaly podmínky § 24 odst. 2 písm. y), zákona o daních z příjmů. Společnost k nim měla vytvořené opravné položky. V letech 2007, 2008, 2010 se jednalo o pohledávky, ke kterým byly vytvořeny opravné položky ve výši 100% a tudíž byly v plné hodnotě daňově odepsány. V roce 2011 se jednalo o pohledávku, ke které byla vytvořena opravná položka ve výši 20%. Tato pohledávka byla odepsána daňově jen do výše vytvořené opravné položky. Ve chvíli, kdy se účetní jednotka rozhodla o odpisu rizikové pohledávky, zrušila opravnou položku a pohledávku odepsala jako daňový náklad.

Účetní (nedaňový) odpis provedla společnost u pohledávek nad rámec zákona o daních z příjmů. U pohledávek, u kterých by byly náklady na vymáhání velmi vysoké, převýšily by samotný výtěžek z pohledávky a pravděpodobnost úhrady takové pohledávky by byla mizivá. V roce 2008 představovala hodnota účetního odpisu pohledávek částku 14tis. Kč, v roce 2009 částku 7tis. Kč. V roce 2010 se projevil dopad krize a odpis pohledávek byl ve výši 172tis. Kč. Opravné položky byly v minulém období vytvořeny ve výši 20%, tudíž zbývající část tj. 80%, představuje nedaňový odpis. A v roce 2011 je odepsána zbývající část pohledávky také ve výši 80% nedaňově.

Společnost používá pro účtování o odpisu pohledávky účty v tomto analytickém členění:

- 546 100 – Odpis pohledávky
- 546 200 – Odpis pohledávky nedaňový

Přistoupí-li společnost k odpisu pohledávky, sleduje tuto pohledávku i nadále na podrozvahových účtech v tomto analytickém členění:

- 751 100 – Odepsané pohledávky daňově
- 751 200 – Odepsané pohledávky nedaňově
- 799 100 – Odpis pohledávky

Dojde-li k úhradě pohledávky, která již byla odepsána, zaúčtuje společnost tento příjem do výnosů. Byla-li dodatečně uhrazená pohledávka odepsána účetně, jako daňově neuznatelný náklad, daný příjem se již nezdaňuje. V případě, kdy odpis pohledávky byl částečně či plně daňově uznatelný, je i tento příjem částečně či plně zdaněn.

4.3.2 Vliv na daň z příjmů u společnosti

Abychom si mohli uceleně představit, jak tvorba opravných položek a odpisy k pohledávkám po splatnosti ovlivnily ve společnosti základ daně ve sledovaném období, pomůže nám následující tabulka č. 17.

Tabulka č. 17 Dopad na daň z příjmů u společnosti 2007 – 2011 (tis. Kč)

Odpis pohledávek	2007	2008	2009	2010	2011
Pohledávky	1 818	1 577	1 201	1 374	2 067
Opravné položky dle zákona	84	121	85	0	51
Zrušení opravné položky		84	121	85	0
Odpis daňový	14	84	0	29	0,3
Odpis nedaňový		14	7	172	1,7
Ovlivnění účetního výsledku hospodaření		-135	29	-116	-53
Ovlivnění daňového základu		-107	43	228	-49,6
Ovlivnění daně		-20,3	8,2	43,3	-9,4

Zdroj: vlastní zpracování

Kromě roku 2007, u kterého nemám veškeré potřebné informace, je z tabulky č. 17 přehledně zobrazen dopad tvorby opravných položek a odpisů pohledávek na daň z příjmů za dané období. V jednotlivých letech je zobrazena tvorba zákonných opravných položek, které společnost vytvořila. Tvorbou opravné položky si zvýšila společnost daňově uznatelný náklad. Zrušením opravných položek z minulého období nastal opačný efekt, kdy došlo ke snížení nákladů. Vytvořený daňový odpis zvýšil společností daňově uznatelné náklady. Odpis nedaňový zvýšil náklady společnosti, které měly vliv na účetní výsledek hospodaření,

ale pro výpočet základu daně, musel být účetní výsledek hospodaření, o tuto hodnotu navýšen.

Postup výpočtu ovlivnění hospodářského výsledku, např. rok 2008: $121-84+84+14=135$.
O hodnotu 135 tis. Kč bude hospodářský výsledek v roce 2008 nižší.

Postup výpočtu ovlivnění daňového základu, např. rok 2008: $121-84+84-14=107$.
O hodnotu 107tis. Kč bude ovlivněn základ daně. Vypočtená daň je pak nižší o 20,3tis. Kč.

V letech 2008 a 2011 společnosti opravné položky a odpisy snížily daňový základ a pak samotnou daň. Společnost ušetřila na dani v roce 2008 - 20,3tis. Kč a v roce 2011 – 9,4tis. Kč. Avšak v roce 2009 a 2010 společnost zrušila opravné položky, jejichž hodnota byla vyšší než vytvořené opravné položky, a tudíž o tento rozdíl se náklady společnosti snížily. V roce 2009 došlo k navýšení výsledku hospodaření o 29tis. Kč. Daňový základ se zvýšil o 43 tis. Kč a daň byla v tomto roce o 8,2 tis. Kč vyšší. V roce 2010 se výsledek hospodaření snížil o 116tis. Kč, ale daňový základ byl upraven o nedaňový odpis a zvýšil se o 228tis. Kč. Daň byla vyšší o 43,3tis. Kč. Ve výsledku společnost zaplatila za celé sledované období na dani více o 21,7tis. Kč, což bylo zapříčiněno vysokým nedaňovým odpisem v roce 2010.

4.3.3 Příklad odpisu pohledávky daňově i nedaňově účinný

Navážeme na příklad tvorby zákonné opravné položky v bodě č.4.2.3 a k pohledávce po splatnosti zaúčtujeme odpis jak daňově účinný tak daňově neúčinný a vyčíslíme dopad na daň z příjmů.

Tabulka č. 18 Zaúčtování odpisu pohledávky daňový 2011

Účtování v roce 2011	částka/Kč	MD	D
Počáteční stav pohledávky	28 500,00	311 110	
Počáteční stav opravná položka zákonná 100%	28 500,00		391 121
Zrušení opravné položky zákonné	28 500,00	391 121	558 100
Odpis pohledávky	28 500,00	546 100	391 121

Zdroj: vlastní zpracování

Použité účty: 311 110 – Odběratelé tuzemsko

391 121 – Opravné položky k pohledávkám daňové

558 100 – Tvorba zákonných opravných položek

546 100 – Odpis pohledávky

V tabulce č. 18 společnost eviduje neuhrazenou pohledávku za společností ABC ve výši 28 500 Kč. K pohledávce byla vytvořena 100% opravná položka. V roce 2011 se společnost rozhodla k odpisu pohledávky. Společnost odepsala tuto pohledávku v plné výši do daňových nákladů.

Dopad této účetní operace na výsledek hospodaření a základ daně je uveden v tabulce č. 19.

Tabulka č. 19 Vliv daňového odpisu na výsledek hospodaření 2011

účetní výsledek hospodaření	X	Výpočet daňového základu	X
zrušení opravné položky	28 500,00	Úpravy	0,00
odpis pohledávky	-28 500,00		
vliv na výsledek hospodaření	0,00	vliv na základ daně	0,00

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky č. 19 je patrné, že v tomto případě nemá samotný daňový odpis vliv na výsledek hospodaření. Rozpuštěním opravné položky se sníží náklady společnosti o částku 28 500 Kč a odpisem pohledávky se náklady zvýší o tutéž částku. Jelikož se jednalo o odpis daňový, neovlivní tato skutečnost ani daňový základ společnosti.

S účinností od roku 2011 došlo ke změně v tvorbě daňových odpisů pohledávek. V § 24 odst. 2 písm. y), zákona o daních z příjmů, byla zrušena podmínka, že se musí jednat o pohledávku, u níž lze tvořit opravné položky dle zákona o rezervách. Tato podmínka, se však vrátila zpět v účinnost s platností od roku 2012. Pro lepší zohlednění tvorby nedaňových odpisů a následný dopad na výsledek hospodaření a daň z příjmů, jsem promítla případ zachycený v tabulce č. 20, do aktuálních podmínek, tedy do roku 2012.

Tabulka č. 20 Zaúčtování odpisu pohledávky nedaňový 2012

Účtování v roce 2012	částka	MD	D
Počáteční stav pohledávky	50 000,00	311 110	
Počáteční stav opravná položka zákonná 20%	10 000,00		391 121
Počáteční stav opravná položka účetní 30%	15 000,00		391 122
Zrušení opravné položky zákonné 20%	10 000,00	391 121	558 100
Zrušení opravné položky účetní 30%	15 000,00	391 122	559 500
Odpis pohledávky	10 000,00	546 100	311 110
Odpis pohledávky nedaňový	40 000,00	546 200	311 110

Zdroj: vlastní zpracování

Použité účty: 311 110 – Odběratelé tuzemsko
 391 121 – Opravné položky k pohledávkám daňové
 391 122 – Opravné položky k pohledávkám účetní
 558 100 – Tvorba zákonných opravných položek
 559 500 – Tvorba účetních opravných položek
 546 100 – Odpis pohledávky
 546 200 – Odpis pohledávky nedaňový

Dle tabulky č. 20 společnost eviduje pohledávku ve výši 50 000 Kč. Vytvořila k ní opravnou položku zákonnou ve výši 20% a účetní ve výši 30%. V roce 2012 se společnost rozhodla k odpisu této pohledávky. Zruší vytvořené opravné položky k této pohledávce a pohledávku odepíše. Do daňových nákladů si společnost může zahrnout pouze hodnotu ve výši vytvořené zákonné opravné položky, tudíž v tomto případě 10 000 Kč a zbývající část hodnoty pohledávky tj. 40 000 Kč bude představovat náklad nedaňový.

Jaký dopad měla tato účetní operace na výsledek hospodaření a daňový základ je uvedeno v tabulce č. 21.

Tabulka č. 21 Vliv nedaňového odpisu na výsledek hospodaření 2012

účetní výsledek hospodaření	X	výpočet daňového základu	X
Zrušení opravné položky 20%	10 000,00	úprava o odpis nedaňový	40 000,00
Zrušení opravné položky 30%	15 000,00	úprava o zrušení účetní opr. Položky	-15 000,00
odpis pohledávky	-10 000,00		
odpis pohledávky nedaňový	-40 000,00		
vliv na výsledek hospodaření	-25 000,00	vliv na základ daně	25 000,00

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce č. 21 je patrné, jaký vliv mělo zrušení opravných položek a odpis pohledávky na účetní výsledek hospodaření. Zrušením opravných položek se snížily náklady o 25 000 Kč, odpisem pohledávky se náklady zvýšily o 50 000 Kč. Výsledek hospodaření se snížil o 25 000 Kč. Pro zjištění daňového základu byl účetní výsledek hospodaření před zdaněním upraven o nedaňový odpis a zrušenou účetní opravnou položky. Došlo ke zvýšení o 25 000 Kč.

Jelikož společnost evidovala pohledávku, která splňovala podmínky tvorby zákonné opravné položky ve výši 100%, společnost si zvýšila náklady v celkové hodnotě pohledávky, o které účtovala ve výnosech a odvedla z tohoto výnosu daň. Zvýšením těchto daňových nákladů, si společnost sníží daňový základ i samotný odvod daně. Samotný odpis pohledávky, u níž je takto vytvořena opravná položka, již nemá vliv na daňový základ ani výsledek hospodaření. Zrušením opravné položky dojde ke snížení nákladů, odpisem pohledávky ke zvýšení nákladů ve stejné hodnotě.

U pohledávky, u které nebyla vytvořena opravná položka ve výši 100% hodnoty pohledávky a byla vytvořena zákonná a účetní položka v nižší hodnotě, byl daňový základ společnosti ovlivněn pouze výší vytvořené zákonné opravné položky. U odpisu takovéto pohledávky je daňový základ ovlivněn výší nedaňového odpisu, o který se základ daně zvýší.

Doporučení

Podnikatelskou činností společnosti Plaza Alta je poskytování přechodného ubytování a konferenčních služeb, z čehož má velký objem faktur vydaných za velkým množstvím různých odběratelů, převážně ze zahraničí. Dojde-li k situaci, kdy se společnost rozhodne pro odpis pohledávky po splatnosti, pravděpodobnost budoucí úhrady takovéto pohledávky je téměř nulová. Nemyslím si, že by společnost měla přemýšlet nad zajištěním pohledávek postoupením faktoringové nebo forfaitingové společnosti, jelikož samotné vymáhání pohledávek po splatnosti je ve společnosti velmi aktivní a myslím i úspěšné. Společnosti bych doporučila větší obezřetnost při výběru budoucího odběratele, zjištění si všech důležitých informací ohledně solventnosti či platební morálky, například u jiných dodavatelských společností, aby minimalizovala větší stav pohledávek po splatnosti a tudíž i odpis nedobytných pohledávek.

5 ZÁVĚR

Jako téma mé bakalářské práce jsem si vybrala problematiku Pohledávek z pohledu zásady opatrnosti (účetní pojetí a daňové dopady), abych lépe pochopila, jak se co nejlépe vypořádat s pohledávkami po splatnosti ve společnosti Plaza Alta Hotel a.s., jak maximálně využít účetních i zákonných prostředků, aby nedošlo ke zkreslení výsledku hospodaření a dopad na základ daně společnosti byl co nejefektivnější, což bylo pro mé praktické využití v praxi velkým přínosem.

Z dostupných informací jsem se snažila analyzovat pohledávky z obchodních vztahů společnosti Plaza Alta Hotel a.s. Problematiku ve společnosti jsem si rozdělila do tří významných oddílů, kde v první části hodnotím objem pohledávek ve společnosti, druhá část představuje aplikaci tvorby opravných položek u společnosti a třetí část se zabývá odpisem nedobytných pohledávek. Všechny tři části jsou doplněny o doporučení, kde jsem se snažila vystihnout nedostatky a navrhnout případná řešení využitím všech informací získaných z teoretické části této práce.

Společnost je v evidenci pohledávek a samotném vymáhání velmi pečlivá a důsledná. Zjistila jsem, že společnost nemá až tak vysoký poměr pohledávek k celkovým tržbám, ale poměr pohledávek po splatnosti k pohledávkám ve splatnosti je vysoký. Sice společnost poskytuje u některých významných odběratelů delší dobu splatnosti faktur, což celkový počet pohledávek po splatnosti zkresluje, ale větší problematikou je, že společnost využívá málo zajišťovacích prostředků. Společnost by měla klást větší důraz před navázáním obchodního vztahu, na zjištění si bonity obchodního partnera a řádné právní ošetření smluv v obchodním vztahu. Navrhovala bych u nových obchodních partnerů zajištění pomocí zálohy. Výše zálohy by odrážela výši dohodnutých poskytnutých služeb. Pokud by záloha nebyla uhrazena v termínu a nebyla by ani poskytnuta záruka pomocí garance platební kartou před zahájením poskytnutí služeb, služby by nebyly poskytnuty z důvodu náznaku možných případných problémů s uhrazením celé pohledávky.

Společnost k pohledávkám po splatnosti vytváří pouze zákonné opravné položky. Společnost by se neměla omezovat pouze na tvorbu daňově uznatelných opravných položek k pohledávkám z důvodu snížení jejich daňového základu, ale měla by vytvářet i účetní opravné položky k vyjádření přechodného snížení hodnoty a odrazit tak riziko z možného

neuhrazení pohledávky. Na příkladu jsem navrhla vedle tvorby zákonných opravných položek i tvorbu účetních opravných položek v závislosti na výši vytvořené opravné položky zákonné a to v rozdělení do 365 dní po splatnosti tvorba do výše 50% hodnoty pohledávky a nad 365 dní po splatnosti do výše 100% hodnoty pohledávky. Následný výsledek výpočtu jsem pak zohlednila v rozvaze společnosti, kde se hodnota korekce zvýšila o vytvořené účetní opravné položky, snížila netto hodnotu vykazovaných pohledávek a ovlivnila jak výsledek hospodaření tak daňový základ. Výsledek hospodaření se společností navíc snížil o vytvořené účetní opravné položky, ale pro výpočet základu daně se musela výše účetních opravných položek přičíst, jelikož se jedná o daňově neúčinný náklad.

Společnost nedobytné pohledávky odepisuje. Společnost by se měla snažit k těmto nedobytným pohledávkám tvořit zákonné opravné položky do maximální, zákonem povolené výše, aby následný odpis této pohledávky byl daňově uznatelným nákladem, a základ pro výpočet daně nebyl tudíž ovlivněn. Společnost se uchyluje k odpisu pohledávek i když ví, že se bude jednat o odpis nedaňový a tudíž bude muset o tuto hodnotu výpočet pro základ daně navýšit.

Shrnující poznatek z této práce pro mne vedle skutečnosti, že pohledávky jsou významným aktivem společnosti, které mohou nesprávným řízením, ovlivnit finanční situaci společnosti také to, že vliv na účetní výsledek hospodaření před zdaněním má jak tvorba zákonných a účetních opravných položek, tak i daňový či nedaňový odpis pohledávky. Na určení základu daně, však společnost musí vyčíslený účetní výsledek hospodaření před zdaněním upravit o náklady, které nejsou uznány na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Těmito náklady v tomto případě jsou účetní opravné položky a nedaňový odpis pohledávky.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie a knižní publikace

BŘEZINOVÁ, Hana; MUNZAR, Vladimír. *Účetnictví 1. - 3. přepracované a rozšířené vydání*. Praha : Institut Svazu účetních, a.s. 495s. ISBN 978-80-86716-45-9.

DRBOHLAV, Josef; POHL, Tomáš. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu, 3., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 244s. ISBN 978-80-7357-599-1.

KOVALÍKOVÁ, Hana. *Zákon o účetnictví, jednoduchý průvodce v každodenní praxi*. Praha : Nakladatelství ANAG, 2010. 158s. ISBN 978-80-7263-590-0.

LANDGRÁF, Roman. *Pohledávky a závazky, úvěry a půjčky. Daně, účetnictví vzory a případy*, 2008, č. 8, s. 3-94.

MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2011, úplná znění platná k 1.1.2011*. Praha : GRADA Publishing, a.s., 2011. 264s. ISBN 978-80-247-3800-0.

PILÁTOVÁ, Jana; RICHTER, Jaroslav. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi*. Olomouc : Nakladatelství ANAG, 2011. 119s. ISBN 978-80-7263-678-5.

ŠTOHL, Pavel. *Daně 2010 výklad a praktické příklady*. 1. Znojmo : Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo s.r.o., 2010. 147s. ISBN 978-80-87314-01-2

TPA HORWATH NOTIA AUDIT. *Podvojně účetnictví 2010*, Praha : GRADA Publishing, a.s., 2010. 224s. ISBN 978-80-247-3197-1.

Články v odborných periodících

DĚRGEL, Martin. Opravné položky v účetnictví a daních z příjmů. *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále*, 2011, roč. 12, č. 9, s. 44-49.

JANDA, Karel. Zahraniční měny v účetnictví. *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále*, 2011, roč. 12, č. 5, s. 50-57.

MACHOVÁ, Helena. Pohledávky a závazky. *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále*, 2010, roč. 9, č. 10, s. 63-66.

Internetové zdroje

AVERKAMP, Heald. What is the accounts receivable turnover ratio? *Accountingcoach* [online]. Dostupné na : <<http://blog.accountingcoach.com/receivables-turnover-ratio>>.

BRYCHTA, Ivan. Daňové a účetní souvislosti pohledávek a závazků. *Mzdová praxe* [online]. 2009, č. 11 [cit. 13. 11. 2009]. Dostupné na : <<http://www.mzdovapraxe.cz/archiv/dokument/doc-d7788v10419-danove-a-ucetni-souvislosti-pohledavek-a-zavazku>>.

Česko. Zákon č. 355 ze dne 27. října 2011, o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. *Sbírka předpisů České republiky*. Dostupné na : <<http://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/11-355.htm>>.

DOLEČEK, Marek. Pohledávky. *Businessinfo.cz* [online]. 2009, [cit. 28. 4. 2009]. Dostupné na : <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/pohledavky-opu/1000818/51671/#b0>>.

ŘEHÁK, Jiří; KŘÍSTEK, Lukáš. Pohledávky po novelách ekonomických zákonů. *Poradce* [online]. 2001, č. 11-12 [cit. 22. 5. 2001]. Dostupné na : <<http://www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=18079>>.

ŠAMŠULOVÁ, Eva. Opravné položky k pohledávkám. *Accontes* [online]. 2008, [cit. 9. 4. 2008]. Dostupné na : <<http://www.accontes.cz/opravne-polozky-k-pohledavkam>>.

Ostatní zdroje

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

GRYSIUKOVÁ, Petra. *Pohledávky po lhůtě splatnosti firmy ZKL nářadí, a.s. Znojmo*, 2011. 57s. 2. Bakalářská práce. SOUKROMÁ VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ ZNOJMO, s.r.o. Vedoucí práce Ing. Pavel Štohl.

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1 Přehled pohledávek v letech 2007 – 2011
- Tabulka č. 2 Vývoj pohledávek 2007 – 2011
- Tabulka č. 3 Pohledávky po splatnosti 2007 - 2011
- Tabulka č. 4 Výpočet rychlosti obrátu
- Tabulka č. 5 Výpočet doby obrátu
- Tabulka č. 6 Opravné položky 2007 – 2011
- Tabulka č. 7 Tvorba zákonných opravných položek 2009 - 2011
- Tabulka č. 8 Podíl opravných položky k pohledávkám 2007 – 2011
- Tabulka č. 9 Účtování opravných položek 2010
- Tabulka č. 10 Účtování opravných položek 2011
- Tabulka č. 11 Účtování opravných položek 2012
- Tabulka č. 12 Tvorba opravných položek 2007 - 2011
- Tabulka č. 13 Zákonné a účetní opravné položky 2007 – 2011
- Tabulka č. 14 Porovnání tvorby opravných položek 2007 – 2011
- Tabulka č. 15 Odpis pohledávek 2007 – 2011
- Tabulka č. 16 Rozdělení účtování odpisů 2007 – 2011
- Tabulka č. 17 Dopad na daň z příjmů u společnosti 2007 – 2011
- Tabulka č. 18 Zaúčtování odpisu pohledávky daňový 2011
- Tabulka č. 19 Vliv daňového odpisu na výsledek hospodaření 2011
- Tabulka č. 20 Zaúčtování odpisu pohledávky nedaňový 2012
- Tabulka č. 21 Vliv nedaňového odpisu na výsledek hospodaření 2012

Seznam grafů

- Graf č. 1 Vývoj pohledávek 2007 – 2011
- Graf č. 2 Pohledávky po splatnosti 2007 – 2011
- Graf č. 3 Odpis pohledávek 2007 – 2011